

UiT Norges arktiske universitet

Institutt for teknologi og sikkerhet

Sikkerhetsstyring på musikkfestival

En studie av hvordan lovverket påvirker sikkerhetsstyring

Amund Karison Økland

Masteroppgave i samfunnssikkerhet SVF 3920 | Juli 2020 | antall ord: 15.967

Sammendrag

Hver gang vi samler mennesker innebærer dette et element av risiko. Det er ikke mangel på ulykker der store menneskeansamlinger er involvert eller grunnen til dødsfall og skader. Internasjonalt og i Norge ser vi en betraktelig årlig økning i musikkfestivalers popularitet. Det som særpreger en musikkfestival er at den ofte er midlertidig, og tilbyr en opplevelse utenom det vanlige. Den økende trenden, stadige ulykker og dens midlertidighet skaper behovet for å undersøke sikkerheten på musikkfestivaler. Det analytiske rammeverket i studien bygger på teorier til sikkerhetsstyring og myndighetenes påvirkning for å trygge musikkfestivaler. Problemstillingen studien søker å besvare er:

Hvordan påvirker myndighetskrav musikkfestivalarrangører sitt sikkerhetsstyringsarbeid?

Gjennom dokumentanalyse og deltakende observasjon har denne studien et mål om å bidra med ny kunnskap om hvordan lover og forskrifter påvirker sikkerheten til en musikkfestival. Studien identifiserer det relevante lovverket og ser på betydningen av formuleringer og myndighetstilsyn, og hvordan arrangør blir påvirket av dette. Funnene tyder på at sikkerhetsstyringen blir mest påvirket av det spesifikke lovverket, men at dette omfatter en for snever del av sikkerhetsutfordringene. Det resterende generelle lovverket er utformet så generelt at arrangør må selv tolke og implementere sikkerhetstiltak. Ettersom det generelle lovverket ikke blir kontrollert, er sikkerhetsstyringen på musikkfestivaler derfor svært personavhengig.

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på fem år ved UiT – Norges Arktiske Universitet. Skriveprosessen har vært utfordrende, og i likhet med samfunnet ellers, blitt påvirket av COVID-19. Med en beredskapsfunksjon i Røde Kors har det vært viktig for meg å levere god støtte til samfunnet. Etter hvert som innsatsen gikk over i en driftsfase, har tid til masteroppgaven blitt frigjort. Dette har midlertidig skapt et kontinuitetsbrudd i prosessen, og avstanden mellom innsamlingen og skrivingen har blitt stor. Dette har ført til endringer i problemstillingen da jeg i større grad har måtte basere meg på dokumenter og nedskrevne observasjoner, enn de tankene og ideene som ble skapt under datainnsamlingen. Resultatet er denne masteroppgaven.

Først og fremst vil jeg rette takk til min hovedinformant som velvillig har satt av tid, delt av sine erfaringer og gitt meg innsikt i sitt arbeid. Videre vil jeg takke musikkfestivalgjengen som har tatt meg godt imot og inkludert meg underveis. Studien hadde ikke vært gjennomførbar uten dere.

Takk til min veileder Reidar Staube-Delgado som har vist stor fleksibilitet og forståelse for min situasjon. Du har bidratt med gode akademiske innspill. Det har uten tvil forhøyet oppgavens standard, og gitt en meg en dypere innsikt i den akademiske verden. Takk til Anders Liland som har bidratt med synspunkter, språk og kommentarer.

Til slutt vil jeg takke mine medstudenter. Etter fem år har gode vennskap blitt dannet, synspunkter blitt utfordret, og gleder delt.

Tromsø, juli 2020

Amund Karison Økland

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	iii
Forord	iv
1 Innledning.....	1
1.1 Formålet med studien	2
1.2 Tidligere forskning	3
1.3 Avgrensning av studien	4
1.4 Studiens oppbygning	4
2 Kontekst: Musikkfestivalen.....	6
2.1 Sikkerhetsutfordringer	7
3 Teori	10
3.1 Sikkerhetsstyring	10
3.2 Reguleringsregime.....	12
3.3 Internkontroll og tilsyn	13
3.4 Juridiske begreper.....	14
3.5 Barriereteori.....	15
4 Metode.....	17
4.1 Metodevalg	17
4.2 Valg av case.....	17
4.3 Datainnsamling.....	18
4.3.1 Deltakende observasjon.....	18
4.3.2 Intervju	20
4.3.3 Dokumentanalyse	20
4.4 Forskningskvalitet	21

4.4.1	Reliabilitet	21
4.4.2	Validitet	22
5	Empiri.....	24
5.1	Hvilket lovverk inngår i reguleringsregimet?.....	24
5.1.1	Presentasjon av det generelle lovverket	24
5.1.2	Arrangørs dokumenterte internkontroll.....	26
5.1.3	Presentasjon av det spesifikke lovverket.....	29
5.1.4	Arrangørs brannvernsrelaterte arbeider.....	33
5.1.5	Arrangørs politirelaterte arbeider	34
5.1.6	Arrangørs alkohollovrelaterte arbeider	34
6	Diskusjon.....	35
6.1	Hvordan påvirker det generelle lovverket sikkerhetsstyringen?	35
6.1.1	Produktkontrollloven.....	35
6.1.2	Internkontrollforskriften.....	36
6.2	Hvordan påvirker det spesifikke lovverket sikkerhetsstyringen?.....	38
6.2.1	Politolven	38
6.2.2	Alkoholloven.....	40
6.2.3	Brann- og eksplosjonsvernloven	40
6.3	Dekker det generelle og spesifikke lovverket de reelle sikkerhetsutfordringene ved musikkfestivalen?.....	42
7	Konklusjon	44
7.1	Begrensninger	45
7.2	Implikasjoner	45
7.3	Videre forskning	46
8	Litteraturliste	47

Figuroversikt

Figur 1. Oversiktskart fra musikkfestivalen.....	7
Figur 2. Revised safety management model.	12

Tabelloversikt

Tabell 1. §5. Innholdet i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet. Krav til dokumentasjon	25
Tabell 2. Brannvesenets krav til arrangør.	32

1 Innledning

En musikkfestival skal være en hyggelig opplevelse for både publikum, arrangør, de frivillige og ikke minst artisten. Et vellykket arrangement skaper liv og en felles arena for å møte nye folk, og kan ha positive innvirkninger på reiselivet og markedsføringen av stedet (Haugland, 2009; Morgan, 2008; Tarlow, 2002). På verdensbasis er festivaler veldig populære attraksjoner, og i Norge ser vi en betraktelig økning i billettinntekter på konsertvirksomheter. I perioden 2012 til 2018 økte konsertinntektene i gjennomsnitt 9 prosent årlig (Sjøvold, Haave, Helgeland, Kaur & Slemdal, 2019). Den hyggelige opplevelsen skaper ikke seg selv, men krever nøye og god planlegging i forkant. Det finnes flere eksempler der den gode opplevelsen har snudd, og som har ført til tap av liv eller skade på menneske. Diskotekbrannen i Gøteborg krevde 63 unge menneskeliv og påførte 213 tenåringer helseskade (Cassuto & Tarnow, 2003). Ni festivaldeltakere ble kjemt i hjel under en konsert i år 2000, også kjent som Roskilde tragedien (Vendelo & Rerup, 2009), og 21 mennesker omkom under Love Parade-festivalen i Tyskland og påførte over 500 mennesker skade (Helbing & Mukerji, 2012).

Det som særpreger en musikkfestival er at den ofte er midlertidig, og tilbyr en ekstra opplevelse utenom det som er tilgjengelig i hverdagen (Getz, 1997). En musikkfestival forstås som et arrangement der publikum samles, som enten er åpen for alle eller som krever billett, og hovedattraksjonen er konsertopplevelsen (Au, 2001). En musikkfestival kan avholdes inne eller ute, i konsertlokaler, eller i lokaler laget for andre formål som aktivitetshaller, kjøpesentre, flyplasser og fornøylesparker (Au, 2001; Stone, 2009).

Hver gang vi samler mennesker innebærer det et element av risiko (Tarlow, 2002). Øker vi antall mennesker, vil et enkelt sikkerhetsproblem også øke (Au, 2001). Begrepet sikkerhet benyttes på ulike samfunnsområder om omstendigheter (Aven, Boyesen, Njå, Olsen & Sandve, 2011; Reason, 1997; Stolzer, Halford & Goglia, 2015). Felles for disse tilnærmingene til sikkerhet er å unngå skade på menneske, miljø og materielle verdier. Det er ulike syn på hva som fører til en uønsket hendelse (Dekker, Cilliers & Hofmeyr, 2011; Kjellen & Albrechtsen, 2017; LaPorte, 1996; Perrow, 1999; Rasmussen, 1997). Reason (1997) argumenter at gjennom barrierer kan organisasjoner redusere potensialet for at uønskede hendelser oppstår, og konsekvensene av dem.

1.1 Formålet med studien

Med bakgrunn i musikkfestivalers økende trend, stadige ulykker og dens midlertidighet er det ønskelig å se på sikkerhetsaspektet ved denne aktiviteten. Sikkerheten på en musikkfestival styres av myndighetskrav som lover og forskrifter (Aven et al., 2011). Problemstillingen blir da: **Hvordan påvirker myndighetskrav musikkfestivalarrangører sitt sikkerhetsstyringsarbeid?** I en norsk kontekst er dette ikke utforsket tidligere, og vil dermed bidra til ny kunnskap til feltet. Det som er spesielt mot det norske feltet er vårt unike lovverk, noe som gir nyanseskjeller opp mot forskning fra andre land.

I seg selv fremstår problemstillingen som stor og unyansert. Behovet for å dele opp spørsmålet ender opp i tre mindre forskningsspørsmål. Disse skal analysere flere aspekter med arrangørens sikkerhetsarbeid og bidra inn mot konklusjonen til slutt.

Det første forskningsspørsmålet omhandler om **hvordan det generelle lovverket påvirker sikkerhetsstyringen til arrangør**. Dette spørsmålet retter seg mot å undersøke hvilket rettslig bindende generelle rammeverk arrangør arbeider under. Det generelle lovverket har som utgangspunkt at aktøren vet sitt eget beste, og blir derfor interessant i denne konteksten (Engen et al., 2017; Hood, Rothstein & Baldwin, 2001; Karlsen, 2011). I tillegg til det generelle lovverket, finnes det også spesifikt lovverk, som leder til det andre forskningsspørsmålet.

Det andre forskningsspørsmålet handler om **hvordan det spesifikke lovverket påvirker sikkerhetsstyringen til arrangør**. Dette vil se på lovverkets mer tydelige krav, og hvordan dette påvirker sikkerhetsstyringen. I utgangspunktet vil alt det som det spesifikke lovverket ikke dekker, dekkes av det generelle lovverket. Er dette tilstrekkelig for en god sikkerhetsstyring til arrangør? Dette leder til det tredje og siste forskningsspørsmålet.

Det siste forskningsspørsmålet spør: **Dekker det generelle og spesifikke lovverket de reelle sikkerhetsutfordringene ved musikkfestivalen?** Med dette spørsmålet søker studien å se på hvordan samspillet mellom lovverket og sikkerhetsstyringen til arrangør fungerer.

Forholdet mellom problemstillingen og de tre forskningsspørsmålene gir en todelt analytisk vinkling. Den første vinklingen handler om det juridiske regimet. Det andre handler om sikkerhetsstyring. Summen av dette skal svare på problemstillingen, og gi bidrag inn til bransjen for å videre utvikle trygge musikkfestivaler. I neste kapittel presenteres tidligere relevant forskning som denne studien bygger på.

1.2 Tidligere forskning

Musikkfestivaler og sikkerhet er et tema det ikke har blitt forsket mye på. Likevel finnes det relevant litteratur som utforsker sikkerhet rundt store menneskeansamlinger. Dette kapittelet gir en oversikt over relevant litteratur, og legger grunnlaget for denne studien.

Det er ikke mangel på ulykker hvor store menneskeansamlinger er involvert eller grunnen til dødsfall og skader (Au, 2001). Hillsborough-tragedien hvor 96 mennesker mistet livet er et eksempel på hvor galt det kan gå når sikkerheten ikke adekvat adresseres (Scraton, 2016; Wardrope et al., 1991). Andre eksempler vist i Dickie (1993) forteller om at store ulykker utarter seg under ulike eventer som teater, fotballstadium, sirkus, konserter og religiøse eventer. Tidligere ulykker og nyere forskning viser at en tradisjonell tilnærming til sikkerhet for store menneskeansamlinger er utilstrekkelig (Au, Ryan, Carey & Whalley, 1993). Den fundamentale forskjellen er at store menneskeansamlinger oppfører seg og er annerledes enn det de konvensjonelle metodene for å arbeide med sikkerhet er beregnet på (Au, 2001). Ettersom hver musikkfestival er forskjellig, finnes det heller ingen metode som passer alle (Tarlow, 2002). Videre er det ingen ordentlig pålitelig og etisk måte å teste ut evakueringsplaner og andre beredskapsplaner i lokalet (Au, 2001).

I utgangspunktet må sikkerhetsarrangør få alt riktig på første forsøk. Mye av sikkerhetsarbeidet baserer seg på egne tidligere erfaringer. Problemet med den erfaringsbaserte tilnærmingen er at det ikke er noe kontroll eller dokumentasjon at den forrige hendelsen ble systematisk analysert (Au, 2001). I tillegg forsøker man å forhindre at samme feil skjer på nytt, enn å faktisk tenke på hva som kan gå galt. Ettersom hver musikkfestival er forskjellig, finnes det ingen metode som passer alle (Tarlow, 2002). Abbott og Geddie (2000) peker på sikkerhetsutfordringer ved at publikum møter sine forbilder og andre stjerner. Reinertsen (2016) peker i sin forskning at myndighetene var i varierende grad involvert i festivalene Lydbølger og Sommerfesten i hva som angikk sikkerhetsarbeidet.

Forskningen presentert over viser at det ikke er mangel på ulykker hvor store menneskeansamlinger er grunnen til dødsfall og skade (Dickie, 1993), og flere studier peker på at sikkerhetsarbeidet er viktig for å unngå uønskede hendelser (Tarlow, 2002). Det er adressert sikkerhetsstyring for arrangør som et viktig punkt (Au, 2001). I en norsk kontekst analyserer Reinertsen (2016) utendørs musikkfestivaler opp mot ekstremvær. Likevel er det ikke belyst samspillet mellom det juridiske og sikkerhetsarbeidet ved musikkfestivaler i lokaler laget for

andre formål. Ved å sette søkelyset på samspillet mellom det juridiske og sikkerhetsstyringen, skaper dette et grunnlag for videre arbeid.

1.3 Avgrensning av studien

Musikkkfestivaler i lokaler laget for andre formål er en aktivitet som inneholder en rekke sikkerhetsutfordringer. Det er derfor nødvendig å gjøre avgrensninger. Som nevnt i Tarlow (2002) er ingen musikkkfestivaler lik. Denne studien foretar seg sikkerhet ved musikkkfestivaler i lokaler laget for andre formål. Det er en rekke musikkkfestivaler som avholdes omkring i landet. Denne studien bygger på én musikkkfestival, tilhørende arrangør og sikkerhetsorganisering.

Studiens hovedessens er samspillet mellom det juridiske og sikkerhetsstyringen, og hvordan dette påvirker sikkerheten når musikkkfestivalen avholdes. Det er sikkerheten til festivaldeltakere som oppgaven skal si noe om. Innbakt vil dette indirekte også si noe om frivillige, artister og andre som oppholder seg i festivallokalet. Med sikkerhet legges det til grunn å forhindre tap av menneskeliv og skade på helse, miljø og materielle verder av alvorlig grad. Les oppgaven i kontekst av de ulykkene som er presentert ovenfor. Eksempelvis vil ikke hørselsskade være inkludert, men skader som krever akutt innsats og som er av en viss betydning.

Det finnes en rekke sikkerhetsutfordringer ved en musikkkfestival. Ved å fokusere på sikkerheten når musikkkfestivalen avholdes ekskluderer dette blant annet riggefasen. Scenemontering og oppkobling av lys og lyd er arbeid som innebærer flere forskjellige leverandører, store maskiner og koordinering. Denne fasen blir mer sikkerhet på byggeplass, og er regulert gjennom egne lover, og derfor utelatt. Likevel vil det ferdige produktet inngå i oppgaven, da utforming av festivalen påvirker sikkerheten.

Tidsperspektivet i forskningen handler hovedsakelig om festivaldagene. Innledende observasjoner starter 3 måneder før, og varer til festivalen er avsluttet.

1.4 Studiens oppbygning

Det første kapittelet presenterer problemstillingen og de tre forskningsspørsmålene som legger grunnlaget for denne forskningen. Dette begrunnes i tidligere forskning som viser et kunnskapshull i bransjen når det kommer til denne vinklingen. Avgrensningen forklarer hva som ikke blir videre vurdert. I teorikapittelet presenteres selve rammeverket. Her er utvalgt teori forklart, og det er med disse teoriene forskningens funn vil bli analysert etter. Det neste

kapittelet forklarer hvordan forskeren har gått frem. Her diskuteres metoden, styrker, svakheter med fremgangsmåten, og utfordringer som har oppstått underveis. I empirikapittelet legges det frem data som studien har funnet gjennom dokumentanalyser, intervjuer og feltobservasjoner. Disse funnene blir diskutert opp mot teoriene, og strukturert i diskusjonskapittelet. De viktigste konklusjonene og forslag til videre forskning er presentert i det siste kapitlet. I neste kapittel beskrives musikkfestivalen som har blitt undersøkt.

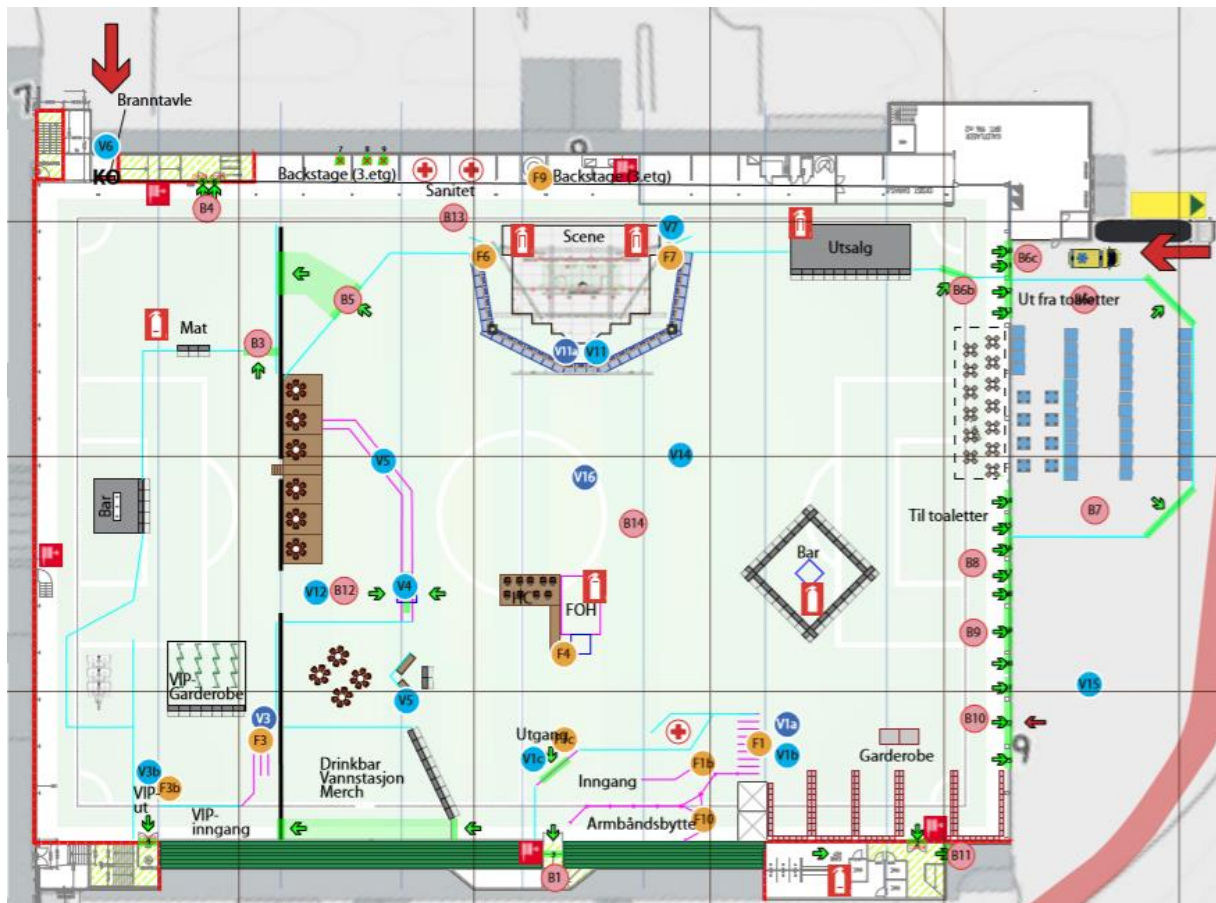
2 Kontekst: Musikkfestivalen

I dette kapittelet presenteres selve musikkfestivalen som har blitt undersøkt i denne forskningen. Av hensyn til personvernet og god forskningsetikk er en rekke detaljer og personer anonymisert.

Musikkfestivalen ble avviklet i perioden 2019 – 2020 på et sted i Norge. Festivallokalet var lagt til en innendørs fotballbane med kunstgress. Ettersom en musikkfestival er vesentlig forskjellig fra fotballaktiviteter, ble det gjort vesentlige endringer i både infrastruktur og sikkerhetsorganisering. Sikkerhetsansvaret for de potensielle seks tusen festivaldeltakere som inntar alkohol og danser til elektronisk dansemusikk ligger på arrangøren (DSB, 2017). Arrangøren i dette tilfellet var en lokal aktør, som gjennom året holder flere musikkfestivaler både innendørs og utendørs. Denne musikkfestivalen har tidligere blitt holdt i et annet lokale, så det finnes kunnskap og kompetanse med arrangering av musikkfestivaler i lokaler laget for andre formål.

Selve arrangementet foregikk på fredag og lørdag. Fredag åpnet dørene klokken 1800 og konsertene var ferdig klokken 0100. Lørdagen var det to arrangementer, først et ungdomsarrangement fra 1530 til 1730 og deretter hovedarrangementet fra 1900 til 0100. Arrangør reklamerte med fantastisk musikk, ekstraordinært lysshow, utrolig lyd, dansing og spennende artister. På lokalet ble det blant annet bygget opp tre barer, flere matområder, garderobe, og en stor scene med pyroeffekter. Dette tiltrakk hovedsakelige unge mennesker i tidlig voksen alder. I forarbeidet til musikkfestivalen ble det utarbeidet planer og tiltak, og gjennomført møter med alle som hadde lederfunksjoner som barleder og brannvernleder. For å skaffe nok frivillige til å delta, ble det gitt festivalbilletter til den dagen de ikke skulle jobbe. De frivillige ble invitert til en sikkerhetsgjennomgang noen dager før festivalen.

Avviklingen av musikkfestivalen gikk uten større forstyrrelser, og det var ingen behov for å evakuere eller stoppe konsertene. Det er likevel nevneverdig å ta med personskadene som oppstod. Fra begge dagene ble åtte personer ført til legevakt eller hentet av ambulanse, og omtrent 40 personer ble behandlet av Røde Kors på stedet.

Figur 1. Oversiktskart fra musikkfestivalen. Hentet fra sikkerhetsdokumentasjonen. Anonymisert forfatter. Gjengitt med tillatelse.

Illustrasjonen ovenfor er et områdekart som viser arenaen. Det er tre hovedinndelinger for publikum. Til venstre ligger VIP-området med egen bar, garderobe og mat. I midten ligger scenen, to barer, garderobe og matområde. Til slutt er det et uteområde til høyre med oppsatte toaletter. Tribuner var avstengt og vaktet, og på kunstgresset var det lagt et eget festivalguly. Andre viktige områder i arenaen er innslippet med visitering og billettkontroll som er lokalisert nederst i midten. På høyre side finner vi de fleste nødutgangene markert med grønn pil.

2.1 Sikkerhetsutfordringer

En musikkfestival har en rekke utfordringer som bør adresseres. Bare det å samle mange mennesker byr på utfordringer i seg selv (Tarlow, 2002). Man må forvente at publikum har de samme medisinske behovene som befolkningen for øvrig. Statistisk sett vil 200 personer kreve helsehjelp i løpet av en arrangementsdag når det totale publikum er 10.000 personer. Av disse vil 10 til 20 personer krevde oppfølgende behandling, og 1 til 2 personer fraktes til sykehus

(DSB, 2017). Fra musikkfestivalen så vi at 8 personer ble fraktet til sykehus, og at 40 personer trengte helsehjelp. Totalt sett trengte færre personer helsehjelp, men flere personer trengte frakt til sykehus enn det statistikken beregner justert for antall personer og timer. Det å beregne førstehjelpspersonell er en utfordring.

En menneskesamling kan også være attraktiv for mennesker som ønsker å utføre terroraksjoner. Politiets sikkerhetstjeneste (2020) skriver i sin rapport at det vurderes som mulig at høyreekstreme og ekstreme islamister vil kunne utføre terrorhandlinger i løpet av 2020. Artister som kan anses som en ytterliggående meningsmotstander kan være et potensielt mål. I seg selv kan et arrangement være et symbol på den vestlige verden, og være et generelt mål (Politiets sikkerhetstjeneste, 2020). Arrangør må derfor ta hensyn til sikringstiltak for å redusere risikoen, og samtidig følge med om trusler blir kommunisert i forkant.

Persontetthet er en sentral faktor som beskriver antall personer per kvadratmeter tilgjengelig (DSB, 2017). Hvor tett personene står hverandre vil påvirke dynamikken og mobiliteten i folkemengden. Det må være sammenheng mellom antall billetter og antall kvadratmeter tilgjengelig. Når arrangør setter antall billetter som skal selges, må innslippsområdet dimensjoneres deretter. Er innslippsområdet underdimensjonert kan det oppstå høyt press, utagerende atferd og skader (DSB, 2017). På samme måte må rømningsveier, toaletter, barer og matområder være dimensjonert etter det forventede publikummet.

Scenen omtales som et fokuspunkt med høy attraksjonskraft (DSB, 2017). Her vil persontettheten bli høyere. Her må arrangør planlegge for at mennesker kan trenge førstehjelp. Erfarne festivaldeltakere forstår at dette området kan medføre risiko, mens uerfarne kan bli overrasket over presset som kan oppstå. Arrangør bør kjenne sitt publikum, og forstå hvilke artister som tiltrekker hvilket publikum. Deretter bør førstehjelp og ordensvakter bli dimensjonert på bakgrunn av denne informasjonen (Conway, 2014).

Utvikling av brann er en sikkerhetsutfordring som det må tas stilling til. Arrangør benytter et bygg som ikke er skapt for musikkfestivaler. Arrangør har ansvaret for brannsikkerheten, og må derfor sørge for at sikkerheten blir ivaretatt (DSB, 2017). I empiri og diskusjonskapitlet vil brannvern videre bli belyst.

Det at festivalen arrangeres på vinterstid vil skape en annen risiko enn om den ble arrangert på sommerstid (Tarlow, 2002). Det må finnes systemer for å oppbevare jakker, det må være tilstrekkelig varmt inne. Må lokalet evakueres oppstår hypotermiutfordring på flere tusen

mennesker. På utsiden må det måkes, og samtidig ikke være glatt. Det er mange sikkerhetsutfordringer ved en musikkfestival. I neste kapittel presenteres teoriene som skal bruke i denne studien.

3 Teori

I dette kapittelet presenteres teoriene i denne studien. Dette skal brukes som et verktøy for å beskrive og analysere det innsamlede materialet. Først gis en innføring i sikkerhetsstyring, deretter det juridiske regimet. Til slutt presenteres barriereteori om hvordan en kan unngå ulykker.

3.1 Sikkerhetsstyring

Forsøker vi å oppnå sikkerhet og redusere risiko kalles dette sikkerhetsstyring (Grote, 2012). Aven et al. (2011, s. 67) definerer sikkerhetsstyring som «alle tiltak som iverksettes for å oppnå, opprettholde og videreutvikle et sikkerhetsnivå i overensstemmelse med definerte mål». Sikkerhet og risiko er begreper som brukes om hverandre, men brukes ofte til å skildre de samme fenomenene (Aven et al., 2011; Engen et al., 2017; Grote, 2012; Hollnagel, 2014; Purdy, 2010). I følge Rausand og Utne (2009) bruker vi begrepet risiko når vi snakker om noe som skal skje i fremtiden. I denne studien legges Aven og Renn (2010) sin definisjon av risiko til grunn: Usikkerheten og alvorligheten av hendelser og konsekvenser (eller resultater) av en aktivitet med hensyn til det mennesker verdsetter.

Sikkerhetsstyringsdefinisjonen ovenfor vektlegger ordene mål og tiltak (virkemiddel). Dette kan relateres til både organisasjon og individet. Begrepene mål og virkemiddel trenger en nærmere gjennomgang. Et mål, eller et sikkerhetsmål i denne konteksten, uttrykker den tilstand eller nivå av sikkerhet vi som samfunn eller organisasjon ønsker å oppnå. Et langsiktig mål, kan for eksempel være en visjon om ingen drepte eller ingen hardt skadde som nullvisjonen i trafikken (Statens Vegvesen, 2010). En visjon som dette er vanskelig å oppnå, men kan være nyttig for organisasjoner for å hele tiden vite hva en jobber etter (Aven et al., 2011). For å oppnå de langsiktige målene, kan en sette mer kortsiktige mål som er realistiske å gjennomføre. Eksempelvis kan dette være å redusere fallskader(mål) ved å strø godt på gangfeltene. Ved å ta bruk kortsiktige realistiske mål er det lettere å måle resultatene i ettertid (Aven et al., 2011). Et mål bør knyttets opp til verdier som eksempelvis liv og helse, miljø og materiell. Et mål bør formuleres så tydelig som mulig. På den måten er det enklere å forstå om en oppnådde målet eller ikke (Aven et al., 2011). Eksempler på mål er visjoner, realistiske mål, formuleringer basert på risiko og formuleringer basert på beredskapen.

For å oppnå disse målene brukes virkemidler. Generelt sett kan en si at virkemidler deles inn flere kategorier. Dette kan være lover og forskrifter gjennom regulering, ledelsesstrukturer og

utøvelse (organisering, planlegging og styring), stimulering (opplæring, øvelser, trening og motivering), kunnskapsinnhenting (forskning og analyser) og spesifikke løsninger og tiltak (Aven et al., 2011). En generell sikkerhetsstyringsprosess kan beskrives trinnvis (Aven et al., 2011).

Steg 1. Situasjonsanalyse der problemet blir grundig beskrevet.

Steg 2. Utarbeidelse av interne mål og krav

Steg 3. Utarbeidelse av løsningsforslag, hvilke virkemidler som kan eller må brukes

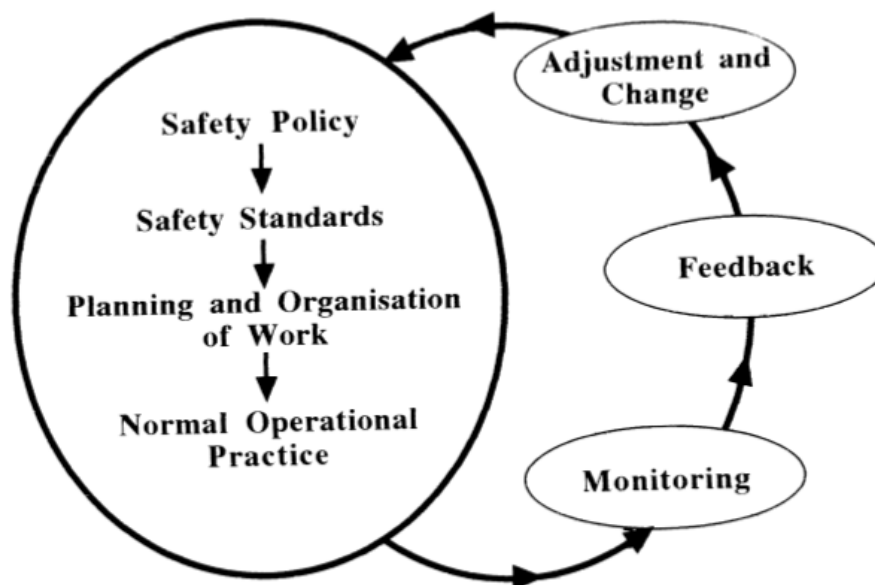
Steg 4. Analyse og vurdering av løsningsforslagene

Steg 5. Beslutte løsningen

Steg 6. Iverksette og evaluere

Det er flere modeller for sikkerhetsstyring. ISO (2009) har utarbeidet «Risk management», også kjent som ISO 31000. Dette er en velkjent standard, men har også sine svakheter (Leitch, 2010; Purdy, 2010). Innenfor akademia har flere forskere identifisert at sikkerhetsstyring bør tilpasses til den spesifikke aktiviteten. McDonald, Corrigan, Daly og Cromie (2000) og Stolzer et al. (2015) har utarbeidet sikkerhetsstyring innenfor flybransjen. Aven, Vinnem og Wiencke (2007) innenfor olje- og gassindustrien. Perrow (1999) og LaPorte (1996) har publisert sikkerhetsstyringslitteratur innenfor høyteknologiske systemer.

Felles for sikkerhetsstyringsmodellene er at arbeidet er kontinuerlig. Effekten av tiltakene evalueres, og arbeidet starter på nytt. Ekstrahert kan vi kalle dette systematisk læring (De Houwer, Barnes-Holmes & Moors, 2013).

Figur 2. *Revised safety management model*. Fra *Safety management systems and safety culture in aircraft maintenance organisations*, av N. McDonald, S. Corrigan, C. Daly, S. Cromie (2000).

En annen modell for sikkerhetsstyring finner vi i McDonald et al. (2000). Øverst til venstre finnes safety policy som inkluderer arrangørens sikkerhetsmål, og deres strategi for å nå målene. Videre er det beskrevet safety standards. Her finner vi eksterne krav til sikkerhet og selve rammebetingelsene for arrangementet. På bakgrunn av dette planlegges og organiseres arbeidet, som igjen fører til hvordan en utfører arbeidet. Dette overvåkes, og føres igjen tilbake til toppen (McDonald et al., 2000). Sikkerhetsstyring som fenomen inneholder mange prosesser, og det er derfor ikke hensiktsmessig å belyse alle aspektene ved den. Denne forskningen vil fokusere på det lovverket som påvirker arrangøren.

Sikkerheten til en musikkfestival styres og påvirkes av myndighetskrav som lover og forskrifter (Aven et al., 2011). Myndighetene kan justere sine krav som et virkemiddel for ønsket atferd. Dette kaller vi for risikoregulering (Baldwin, Cave & Lodge, 2012). Når myndighetene regulerer et bestemt saksområde, som en musikkfestival, kalles dette et reguleringsregime (Engen et al., 2017)

3.2 Reguleringsregime

Begrepet reguleringsregime brukes om en styring- og rettslig ordning som regulerer et bestemt saksområde (Engen et al., 2017). Hood et al. (2001) foreslår at reguleringsregime består av tre temaer. Dette er risikoforståelse, offentlighet/opinion og interesser. Det første temaet,

risikoforståelse, handler om de farekilder og trusler som det er en offentlig interesse for å påvirke, redusere og styre (Engen et al., 2017). Eksempelvis vil farer mot infrastruktur, samfunnsfunksjoner, liv og helse være sentrale emner. Neste tema i et reguleringsregime gjelder hvilke interessenter og aktører som er engasjert i den aktuelle aktiviteten (Hood et al., 2001). Eksempler på dette kan være festivalarrangører, fagforeninger, aktivistgrupper og leverandører av teknologi (Engen et al., 2017). Det siste temaet i et reguleringsregime omhandler offentlighet og opinion. Dette er den politiske delen, og åpner for politisk deltakelse. Interessenter kan delta i politiske prosesser som kan føre til endret eller ny lovgivning.

Sammen vil styrkeforholdet mellom risikoforståelse, offentlighet og interessenter påvirke utformingen av reguleringsregimet. Oppsummert ser vi at sikkerhetsstyring påvirkes av reguleringsregimet. Gjennom reguleringsregimet finner vi at arrangør er bundet av lovverk, blant annet internkontroll.

3.3 Internkontroll og tilsyn

Fra Internkontrollforskriften (1997b) finner vi definisjonen «*Internkontroll: Systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetenes aktiviteter planlegges, organiseres, utføres, sikres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.*» Videre forstås internkontroll som en hybrid kontrollform som kombinerer preskriptiv regulering og selvregulering (Lindøe, Kringen & Braut, 2012). Med preskriptiv regulering mener vi rettslig bindene lover og forskrifter fra myndighetene. Dette sees på som en ovenfra og ned tilnærming, og er samfunnets kontroll på aktiviteten. Selvregulering handler om at aktørens vet sitt eget beste, og kan styre og kontrollere risikoen de selv produserer (Engen et al., 2017). Dette forstås som en kontroll nedenfra og opp. Kontrollformen fra samfunnet oppstår ved at myndighetene pålegger aktøren å ha system for internkontroll. Eksempelvis finner vi at Internkontrollforskriften (1997a, §5) pålegger virksomheter blant annet å kartlegge farer og problemer, og på bakgrunn utarbeide planer og redusere risikoforhold. I følge Fairman og Yapp (2005) er internkontrolleringen blitt en fremtredende del av reguleringen innenfor helse, miljø og sikkerhetsfeltet. Myndighetene, eller regulator, stiller krav til arrangør om å fastsette og implementere deres egne regler og prosedyrer for å tilfredsstille regulatorens krav (Braithwaite, 1982). En viktig del av internkontrolleringen er å dokumentere arbeidet (Ayres & Braithwaite, 1992), og er et krav for å kunne bli reviderbare organisasjoner (Power, 2000). Myndighetene kan revidere organisasjoner gjennom å utføre tilsyn.

Et tilsyn defineres av Statskonsult (1999) som «den delen av myndighetsapparatets oppgaver som går ut på å kontrollere at de som har rettslig baserte forpliktelser, over holder disse, samt myndighetenes etterfølgende tiltak som har til hovedhensikt å rette opp eventuelle avvik». Tilsyn kan deles inn i strukturelle og operasjonelle tilsyn (Fimreite, 2011; Kongsvik, 2013). Et strukturelt tilsyn innebærer å vurdere dokumentasjon opp mot gjeldene lovverk, mens operasjonelle tilsyn også vurderer praksisen gjennom intervju og observasjoner. Ved å strengt regulere en aktivitet mener Dorman (1997) at det er uforenelig med konkurransekraft og fleksibilitet, og at reguleringer og tilsyn krever høy kompetanse og ressurser fra myndighetene. I tillegg vil forholdet mellom regulator og den regulerte være basert på et asymmetrisk forhold og virke konfronterende (Kirwan, Hale & Hopkins, 2002). Avvik kan oppstå når tilsynskriteriene ikke er tilstrekkelig definert (Blewett & O’Keeffe, 2011), derfor er kompetanse og egenskaper hos tilsynspersoner viktig å gjennomføre gode tilsyn (Hale, 2003). Hvor høyere subjektivitet og fleksibilitet, og lavere tilsynskriterier, jo høyere krav til tilsynspersonens kompetanse (Batalden & Sydnes, 2015). Relatert til sikkerhetsstyring er tilsyn og lovverket et myndighetsvirkemiddel for å påvirke sikkerheten til arrangør. Lovverket kan defineres på flere måter, og stille ulike krav.

3.4 Juridiske begreper

Vi kan dele myndighetenes virkemidler inn i to kategorier. Rettslig bindende bestemmelser, og ikke rettslig bindende bestemmelser. I den første kategorien finner vi lover og forskrifter, og den andre kategorien finner vi veiledninger, faglige notater og industrinormer (Engen et al., 2017). Lover og forskrifter kan generelt deles inn i krav som styringsbasert, risikobasert og deterministiske (Aven et al., 2011). Styringsbaserte krav vil si krav til organisering og styring av virksomheten, eksempelvis et krav om internkontroll. Risikobaserte krav stiller krav til metoder og fremgangsmåte, eksempelvis at risikoanalyser skal utføres for visse aktiviteter. Deterministiske krav er konkrete krav til tekniske og operasjonelle løsninger, eksempelvis at krav om branddetektorer i en bygning (Aven et al., 2011). Basert på hva innholdet i loven er, kan vi kalle noen lover for generelle, mens andre lover for spesifikke. Overlapper to lover hverandre gjelder *lex specialis*-prinsippet. Det vil si at den spesifikke loven går foran den generelle (Zorzetto, 2014). Kravene i lover og forskrifter kan kategoriseres som funksjonelle og detaljerte krav. Funksjonelle krav gir stor frihet til fremgangsmåte, men bestemmer hva som skal oppnås. Detaljerte krav på sin side gir lite handlingsrom (Aven et al., 2011). Videre kan vi anta at myndighetene setter krav for å forhindre uønskede hendelser, og vi kan se på lovverket som en barriere mot dette.

3.5 Barriereteori

Sikkerhetsstyring handler om de tiltak som iverksettes for å blant annet unngå uønskede hendelser. For å unngå uønskede hendelser setter vi opp barrierer som stopper farer til å utvikle seg til en ulykke. For å forhindre en brannulykke setter vi opp røykvarslere, skaper nødutganger og har en branninstruks. Alle disse er barrierer. Ingen barrierer er perfekte, og det kan være flere feil og mangler med hver enkel barriere. Røykvarsleren kan gå tom for batteri, nødutgangene er sperret av snø, og branninstruksen er utdatert. Reason (1997) mener at barrierene kan svikte på grunn av to grunner, aktive feil, som betyr å unnlate å bytte batteri, og latente feil, han som skulle bytte batteri hadde ikke klare nok instruksjoner til å sjekke batteriet jevnlig.

Teorien blir fremstilt som osteskiver, der en skive representerer en barriere. Mangelen ved barrieren blir fremstilt som et hull i osteskiven, som også er grunnen til dets navn, Sveitserostmodellen. I eksempelet over ser vi at røykvarslerbarrieren kan bli påvirket av både aktive og latente feil. Disse feilene ved barrierene er dynamiske, og vil endre seg basert på lokale forhold (Reason, 1997). Hvis vaktmesteren er i konflikt med sin arbeidsgiver, eller arbeidsplassen er under oppussing har dette påvirkning på om barrieren fungerer som tenkt eller ikke. I en brannsituasjon kan likevel nødutgangene fungere som en barriere mot tap av liv. Ifølge teorien til Reason må farer passere alle barrierene før det blir en ulykke. Så hvis en nødutgang er sperret av snø, finnes det brannrutiner som viser neste utgang og kan forhindre ulykken. Det skilles mellom barrierene, der fysiske innretninger som alarmer, dører, låser og gjerder blir omtalt som harde barrierer, og der regler, rutiner, prosedyrer og branninstruks blir omtalt som myke barrierer (Reason, 1997).

Vi kan designe barrierer til å fungere som sannsynlighetsreduserende tiltak eller konsekvensreduserende tiltak (Khakzad, Khan & Amyotte, 2012). I eksempelet er røykvarsler, nødutgang og branninstruks å anse som konsekvensreduserende tiltak. Det er barrierer som hindrer ulykke etter at brannen har oppstått. Vi kan også sette inn tiltak som hindrer at brannen starter, som å innføre en lov mot å røyke på jobb. Barrierer søker å oppnå en eller flere funksjoner. Å øke kunnskap og forståelse for farer, å gi retningslinjer for trygt arbeid, varsle og advare når farer skal skje eller ha skjedd, å stabilisere systemer under påvirkning, å skape avstand mellom fare og ulykke, å hemme eller fjerne en fare som har passert en tidligere barriere og gi en nødutgang eller annen form for evakuering skulle tidligere barriere feile (Reason, 1997).

Sveitserostmodellen har vist seg å være ekstremt effektiv i arbeid med risiko (Y & Thimbleby, 2014). Dens enkelhet og gode metafor er ikke bare enkel å undervise, den tydeliggjør også barrieresvikt ved tidligere ulykker. Sammen skaper dette et verktøy som oppnår læring og letter planleggingen mot fremtidige ulykker (Y & Thimbleby, 2014). Likevel høster modellen kritikk fra flere hold. Modellen skaper et bilde av at med mange nok barrierer vil ikke en fare klare å passere alle hullene (Y & Thimbleby, 2014). Dette strider mot Perrow (1999) sin «Normal Accident Theory», hvor han argumenter for at redundans i seg selv kan være kilden til ulykken. Overfører vi Perrow (1999) til sveitserostmodellen ser vi at en ny barriere vil kunne fjerne andre barrierer eller skape store hull. Dette støttes av Y og Thimbleby (2014) som introduserer en modifisert versjon oversatt til smeltet ost teorien. De legger til at Reason (1997) ikke adekvat adresserer opphavet til hullene til osten og interaksjon mellom barrierene. Hullene i osten skiller ikke mellom tilsiktet eller utilsiktet aktiviteter, kunnskapshull eller villedelse. Annen kritikk tar opp at modellen ikke tilstrekkelig åpner for sammenheng mellom årsaker og dens påvirkning på hverandre (Luxhøj & Kauffeld, 2003). Dekker (2017) mener modellen ikke forklarer hvorfor hullene er der, hvorfor de varierer, og hvordan hullene lar ulykker passere, noe som også trekkes frem i annen kritikk (Shappell & Wiegmann, 2000). Reason (1990) har selv også kritisert egen teori og argumenter for at modellen skaper en etterpåklokskap.

4 Metode

En masteroppgave er et håndverk i litterær form. I likhet med andre håndverk tar en i bruk verktøy på materiell som ender opp med sine styrker og svakheter. I forskning er det viktig å være klar over forholdene som påvirker resultatene. Metodekapittelet er derfor dedikert til valgene som er gjort underveis i forskningen, hvilke data som har blitt samlet inn, på hvilken måte og begrunnelse på dette. Avslutningsvis redegjøres det for forskningskvaliteten. Først begrunnes metodevalget.

4.1 Metodevalg

De fleste forskningsstrategiene faller som regel inn under enten kvalitativ eller kvantitativ tilnærming. Dette baseres på problemstillingen og hvilket tema som undersøkes (Ringdal, 2013). Problemstillingen i dette tilfellet utforsker *hvordan* arrangør arbeider med sikkerhet. For å samle inn data som kan svare på dette, falt valget på kvalitative forskningsmetoder. Denne tilnærmingen er egnet for å undersøke fenomener mer grundig og i dybden (Thagaard, 2013).

Valget av forskningsstrategien gir implikasjoner for videre valg av forskningsdesign og innsamlingsverktøy. Denne forskningen baserer seg på en musikkfestival, og kan derfor omtales som en casestudie. Ved å gjøre en casestudie får forskeren mye informasjon om få enheter (Thagaard, 2013). Målet med studien er likevel å gi gyldighet i andre sammenhenger utenfor casen (Yin, 2017). I følge Andersen (1997) er det ikke fastlagt en enhetlig definisjon av hva en casestudie er - det vil være mer hensiktsmessig å peke på kvaliteter av metoden. En casestudie er en studie av et samtidfenomen over en gitt tidsperiode, som i denne forskningen er sikkerhet på musikkfestival (Blaikie & Priest, 2019; Yin, 2014). Ved valg av casestudie åpner muligheten for å belyse *hvordan*.

4.2 Valg av case

Casen som velges må bidra til å sette søkelys på problemstillingen (Yin, 2014). I tillegg må den være tilgjengelig. Musikkfestivalen og tilhørende sikkerhetssjef gav innpass til alle dokumenter, intervjuer og deltakende feltobservasjon. En masteroppgave er også begrenset i form av tidsperspektiv og finansiering, noe som bidrar til avgjørelsen av casen. I neste kapittel begrunnes hvordan datainnsamlingen foregikk og hvordan respondentene ble valgt.

4.3 Datainnsamling

For å kunne svare på problemstillingen og forskningsspørsmålene er det nødvendig å samle inn data fra ulike kilder. I denne forskningen har det blitt gjort dokumentanalyser, kvalitative intervjuer og deltakende feltobservasjon.

4.3.1 Deltakende observasjon

Deltakende observasjon innebærer at forskeren deltar og iakttar de sosiale prosessene som blir studert (Thagaard, 2013). Min innledende observasjon var to måneder før arrangementet ble avholdt. Arrangør inviterte politiet, brannvesenet, kommunen, legevakt, 113-sentralen og Røde Kors til informasjon og dialogsmøte. Møtet ble en naturlig start og inngang for forskningsprosjektet. Fra mine verv i Røde Kors har jeg samarbeidet med disse aktørene på flere arrangementer, og på grunn av omstendigheter stilte jeg som representant for Røde Kors. Like etter møtet ble forskningsprosjektet formalisert gjennom samtykkeerklæring, og Røde Kors rollen ble da avlevert til en annen person. Jeg velger likevel å anse dette som starten, da dette var det første møtet offisielt med myndighetene angående sikkerhet.

Da arrangementet nærmer seg deltar jeg på stabsmøte med alle lederfunksjonene til musikkfestivalen. Gjennom presentasjonsrunden presenterer jeg meg som masterstudent som skal se på sikkerhet på musikkfestival. Dette skaper en reaksjon, og noen uttrykker litt usikkerhet på hvordan de skal opptre rundt meg. Som forsker er det viktig å få tillit i miljøet (Fangen, 2011; Thagaard, 2013), og jeg velger å innta rollen som en som ikke kan så mye, men heller er spørrende og nysgjerrig på feltet deres, også kjent som en akseptabel inkompetent person (Lofland, Snow, Anderson & Lofland, 2006). Som Wadel (2015) påpeker er mennesker ofte positive til mennesker som viser interesse for deres arbeid. På dette tidspunktet i forskningen var ikke problemstilling satt, og jeg gikk bredt ut for å ha alle muligheter åpne. Etter møtet gikk vi ut og tok en øl og jeg fikk mulighet til å bygge relasjoner på en mer avslappende måte. Dette viser seg å gi mange gode uformelle samtaler som hjelper meg som forsker å forstå fenomenet jeg studerer (Musante & DeWalt, 2010).

I løpet av prosessen knyttet jeg mer kontakt til personer som er særlig aktuelle for temaet jeg undersøker. Sikkerhetssjefen faller naturligvis inn som en nøkkelinformant, og gir meg spesielt mye innsikt i feltet (Thagaard, 2013). Jeg følger sikkerhetssjef på flere møter og inspeksjoner frem mot arrangementstart. Frem til dette hadde jeg en tilnærmet observasjonsrolle. Tiden er knapp, mye skal ordnes og jeg som forsker vil ikke påvirke sikkerhetsarbeidet negativt, ei heller

at personen skal trekke seg fra forskningen (Fangen, 2011). Deltakende observasjon kan føre til at relasjonene endrer seg, og at en får tilgang til mer utdypende informasjon (Thagaard, 2013). Dette viser seg også i dette tilfellet. Ved å tilbringe mangfoldige timer sammen tett på flere dager på rad, er det også behov for å snakke om andre ting, noe som Måseide (1997) trekker frem i sin artikkel.

I flere typer undersøkelsessituasjoner finnes det ikke noen typisk rolle forskeren kan gå inn i (Hammersley & Atkinson, 2004). Da arrangementene startet ble jeg utstyrt med akkrediteringsbånd som gav meg tilgang til alle områdene, fikk samband og et skilt som det stod «leder sikkerhet» på. Dette var nødvendig for å kunne inspisere og ta meg rundt i festivalområdet, men det skapte også et bilde av delt forsker og delt sikkerhetsarbeider. Dette skaper en del etiske utfordringer. Det er en bred oppfatning i litteraturen at forskeren bør tilkjenne sin identitet og rolle (Thagaard, 2013). Av praktiske årsaker er det ikke mulighet å presentere meg for alle 300 frivillige eller de flere tusen festivaldeltakere. Likevel finnes det bestemte situasjoner hvor skjult observasjon kan forsvares. Esterberg (2002) beskriver at når observasjonen ikke medfører etablering av kontakter, kan heller ikke forskeren formidle sin identitet (Thagaard, 2013, s. 81). En festival er et sted hvor personer forventer at de blir sett. Det sentrale er at mine nøkkelinformanter gav informert samtykke i tråd med personvernet. I de tilfeller jeg gjorde interessante observasjoner ble den observerte informert og gitt valget om å delta i forskningen eller ikke.

Som forsker hadde jeg satt meg nøye inn i sikkerhetsdokumentasjon arrangør brukte under arrangementet. Dette gav innsikt og lettere å søke etter avvik. Utfordringer oppstår når jeg oppdager avvik i sikkerhetsarbeidet underveis. Eksempelvis oppdaget jeg nødutganger som ikke var bemannet i henhold til kravene. Den frivillige skulle vokte en nødutgang, og på varsel åpne den og hjelpe med å evakuere. Det hadde vært interessant for meg som forsker å se hvor lang tid det tok før det ble oppdaget, eller eventuelt konsekvensene. Likevel handler dette om sikkerhet til flere tusen mennesker, og valget er derfor å notere meg observasjonen, og gi beskjed til sikkerhetssjef om problemet. Dette kan ha en innvirkning på sikkerhetsarbeidet da det blir veldig tydelig at jeg følger med.

Gjennom musikkfestivalen ble det interessant for meg å se mer på hvordan myndighetene og lovverket påvirker dette arbeidet. Ettersom politiet kontinuerlig var til stede på kommandorommet, et tilsyn fra brannvesenet var innom, skjenkekontroll fra kommunen ble utført, åpnet det seg at mange aktører er involvert. Dette ville jeg se nærmere på.

4.3.2 Intervju

Ryen (2002) beskriver intervjuet som den dominerende metoden innenfor kvalitative forskningsstrategier. Spesielt i casestudier er intervju et formålstjenlig framgangsmåte for å forstå komplekse fenomener (Yin, 2014). Krumsvik (2014) skiller mellom ulike typer kvalitative intervjuer. Jeg intervjuet hovedsakelig personer ansikt til ansikt, men noe har også foregått over epost. Ansikt til ansikt er å foretrekke da det er lettere å skape et godt klima for samtale enn det epost muliggjør (Jacobsen, 2005). Som et ledd i deltakende observasjon har intervjuene hovedsakelig foregått som uformelle samtaler (Tjora, 2012). Spørsmål har oppstått på bakgrunn av observasjoner fra min side, eller at informanten selv har hatt behov for å forklare hva vi ser underveis. Sikkerhet har vært hovedtemaet i samtalen. Utover i festivalen har det vært flere avstikkere mot forskjellige aspekter ved sikkerhet, både på organisasjon, individ, myndigheter og etikk. Rubin og Rubin (2011) kaller dette for elv med sidestrømmer modellen. Oppfølgingsspørsmål er særlig viktig, og det åpner for nye interessante temaer og dypere forståelse for som undersøkes (Thagaard, 2013; Aase & Fossåskaret, 2014).

Av informanter har jeg snakket med sikkerhetssjefen, operativ sikkerhetsleder, politiet og brannvesenet. Det er disse som har gitt meg informasjon som har skapt denne masteroppgaven. Som hjelpemiddel har jeg skrevet referat på datamaskin underveis eller etter samtalen. Ved å gjøre dette kan jeg få mindre fyldig informasjon enn ved bruk av taleopptak (Thagaard, 2013), og jeg som forsker gå glipp av viktige nyanser og kroppsspråk. Ved å notere ned kan det skape unaturlige pauser for å tenke ut neste spørsmål (Thagaard, 2013). Av rent praktiske årsaker som støy fra musikkfestivalen gjorde taleopptak vanskelig. I tillegg ved uformelle samtaler ville taleopptak både blitt for omfattende, og skape en unaturlig stemning. På flere anledninger er det også andre personer involvert i en samtale. Ettersom det er uetisk å gjøre opptak av personer uten samtykke, og samtidig måtte å spørre hver enkelt om tillatelse, ville det skape en rar og uheldig stemning. Det ble derfor besluttet å ikke gjøre opptak.

4.3.3 Dokumentanalyse

Dokumentene utgjør sammen med deltakelse og intervju en viktig del av datamaterialet i denne forskningen. I følge Scott (2014) kan betegnelsen dokument brukes om alle skriftlige kilder som er tilgjengelig for forskerens analyse. Ettersom lovverket, sikkerhetsplaner og risikoanalyser er fiksert i tekst og tid kan de omtales som dokumenter (Brinkmann & Tanggaard, 2015). Dokumenter skiller seg fra forskerens egne data ved at dokumentene er skrevet for andre formål enn det forskeren skal bruke dem til (Thagaard, 2013, s. 59).

Dokumenter benyttet i denne forskningen forelå før arrangementet. Det impliserer at det ikke finnes en etterrasjonalisering av musikkfestivalen, men gir uttrykk for tilstanden sikkerhetsarbeidet baserte seg på før gjennomføringen (Brinkmann & Tanggaard, 2015; Kvien, 2016). Jeg har analysert myndighetskravene som sikkerhetssjefen baserer sitt arbeid på. I tillegg har jeg analysert de dokumentene som er blitt produsert på bakgrunn av myndighetskravene. Dokumentanalysen begynte samtidig som den deltakende observasjonen startet. På denne måten ble forståelsen min stadig større underveis, og jeg kunne spørre spesifikke spørsmål fra dokumentene. På denne måten så jeg hvordan løsninger var planlagt i sikkerhetsplanene, og hvordan det faktisk endte med å bli, og prosessen imellom.

4.4 Forskningskvalitet

Enhver kvalitativ forskning har sine styrker og svakheter. For å måle dette brukes begrepene validitet og reliabilitet. Validitet handler om gyldigheten av forskningen, og om forskeren faktisk har målt det han har forsøkt å måle (Ringdal, 2013). Reliabilitet handler om forskningen er pålitelig, og om andre forskere med samme metode kommer til samme resultat (Ringdal, 2013).

4.4.1 Reliabilitet

Johannessen, Tufte og Christoffersen (2010) knytter reliabilitet til hvilken data som har blitt brukt, hvordan den har vært samlet inn og hvordan den har blitt tolket. Videre er det i kvalitativ forskning problematisk å etterprøve resultatene ettersom samfunnsmessige fenomener kan endre seg med tiden (Jacobsen, 2005). Ved å skildre nøye fremgangsmåten i studien kan en likevel øke reliabiliteten og gjøre det lettere for andre å etterprøve resultatene (Johannessen et al., 2010).

Ved å bruke lovverk som data kan en argumentere for en høy reliabilitet. Dette fordi den er allmenn tilgjengelig, og koblet til denne tidsperioden. Ved eventuelle endringer i fremtiden vil likevel denne tids lovverk gjelde for denne forskningen. utfordringer med bruk av lovverk er at den i mange tilfeller er utformet abstrakt, og deretter kan forstås på flere måter. Dette kan svekke reliabiliteten av konklusjonen. Likevel vil mine tolkninger bli presentert slik at betingelsene for min konklusjon blir sett i den sammenheng. Når det kommer til interne sikkerhetsdokumenter, er dette unntatt offentligheten i henhold til Offentleglova (2006, §24). Ved å utlevere planene kan det bli enklere å gjennomføre kriminelle handlinger mot fremtidige arrangementer. Dette kan redusere muligheten for at andre forskere får tilgang til de samme

dokumentene analysert i denne forskningen. Ved intervju og de uformelle samtalene er det vanskelig å vurdere om en ny forsker vil komme frem til det samme. Hver samtale er unik og avhengig av situasjonen og tilstanden. Det som reduserer reliabiliteten er at samtalene ikke ble spilt inn på båndopptaker, og jeg som forsker må bruke hukommelse og notater for å gjenkalle. På den andre siden er reliabiliteten styrket ettersom jeg har fått både sett teorien, og prøvd praksisen. Et annet moment som styrker reliabiliteten er at nøkkelinformantene er de sentrale i sikkerhetsarbeidet. Det reduserer tolkning og mellomledd fra primærdataen til forskeren.

Jeg som forsker kan ha påvirket dataen som har blitt samlet inn (Krumsvik, 2014). Jacobsen (2005) mener det er umulig å kontrollere denne effekten fullstendig. Som nevnt tidligere skapte presentasjonen av meg som forsker en reaksjon. Disse personene hadde ikke en sentral rolle i sikkerhetsarbeidet, og jeg unngår som sådan farging av min tilstedeværelse. Likevel kan jeg ikke utelukke at det har påvirket andre eller arbeidet. Nøkkelinformantene fremstod derimot ikke som påvirket eller «skremt», og for meg som forsker føltes det som en naturlig setting. Andre punkter hvor jeg som forsker deltok i sikkerhetsarbeidet, som å rapportere om ubemannet nødutgang, er ikke særlig vektlagt som et poeng.

4.4.2 Validitet

Johannessen et al. (2010) skiller mellom intern og ekstern validitet. Intern validitet omhandler om forskeren tolker og beskriver fenomenet korrekt, og om de empiriske funn gjenspeiler det fenomenet som studeres (Jacobsen, 2005). Det kan stilles spørsmål med den interne validiteten på grunn av at det er kun én musikkfestival som er undersøkt. Ved å bruke kun én festival mister jeg som forsker perspektiver, innsikt og dybdeforståelse for fenomenet. Det er viktig å samle inn nok data for å kunne svare på problemstillingen (Thagaard, 2013). I dette tilfellet har jeg fått god innsikt i den undersøkte festivalen og begrunner problemstillingen, men jeg kan ikke på bakgrunn av dette anta at alle festivaler foregår på denne måten.

Ekstern validitet handler om de funn som er gjort i denne forskningen kan brukes i andre situasjoner og fenomener utover dette forskningsprosjektet (Yin, 2014). Målet i denne studien har ikke vært å kunne generalisere funnene, men å kunne gi innsikt og forståelse til bransjen. Dette feltet er ikke mye utforsket, og vil derfor være et lite steg i riktig retning. På den andre siden kan en si at samme lovverk påvirker sikkerheten i mange virksomheter utenom musikkfestivaler. Selve konseptet kan videreføres og bruke i andre sammenhenger.

Ettersom dette er en casestudie omtaler Yin (2014) begrepsvaliditet. Dette omhandler hvorvidt forskeren bruker teorier korrekt, og operasjonaliserer konseptene korrekt. Et viktig steg for å sikre begrepsvaliditet er ifølge Yin (2014) å beskrive det analytiske rammeverket. Studien analyserer funnene etter begrepene som er definert i teorien. Ved å gjøre dette kan leseren forstå forskerens hvilke betingelser som ligger til grunn når konklusjonen presenteres.

5 Empiri

I dette kapittelet presenteres det innsamlede materialet som bidrar til å belyse problemstillingen. Materialet fra lovverket stammer fra dokumentanalyser, og er utvalgt for å gi mest tilbake til forskningen. Arrangørens dokumenter og sikkerhetsarbeid er en mer hybridform. Dokumentanalysen ligger til grunn, og feltobservasjoner og samtaler bidrar til å forstå konteksten. Først presenteres det generelle lovverket, og deretter presenteres det spesifikke.

5.1 Hvilket lovverk inngår i reguleringsregimet?

Internkontroll på en musikkfestival forstås som det sikkerhetsarbeidet arrangøren selv styrer. Internkontroll er beskrevet i lovverket, men er skrevet på en sånn måte at den skal omfatte mange aktiviteter, og blir derfor generell. Motsetningen er mer spesifikke krav, som setter tydeligere krav i lovverket. Empirien er strukturert slik at internkontrollverket presenteres først, og rett etterpå hvordan arrangør forholder seg til dette. Senere i teksten presenteres det spesifikke lovverket på samme måte.

5.1.1 Presentasjon av det generelle lovverket

En kan forstå internkontroll som et generelt rammeverk for arrangør (Karlsen, 2011). Det er hovedsakelig tre lover som er aktuelle for denne aktiviteten. En musikkfestival defineres som en forbrukertjeneste i Produktkontrollloven (1976). Produktkontrollloven bestemmer at forbrukertjenester ikke skal medføre helseskade, og sørge for at de er sikre (Produktkontrollloven, 1976, §1). Videre er det beskrevet at arrangør plikter å skaffe kunnskap som er nødvendig for å vurdere faren, vise aktsomhet og treffe rimelige tiltak mot helseskade (Produktkontrollloven, 1976§ 2a sjette ledd, §3 andre ledd, §3 fjerde ledd). Ettersom det er frivillige og ansatte på musikkfestivalen gjelder Arbeidsmiljøloven (2005). På grunn av at både produktkontrollloven og arbeidsmiljøloven er gjeldene, gjelder også Internkontrollforskriften (1997a). Den skal ivareta både de som jobber der, og festivaldeltakerne. Internkontrollforskriften (1997a) definerer i § 5 hva sikkerhetsarbeidet skal inneholde.

Med andre ord sier lovverket at arrangementet skal være trygt, og at dette er arrangørens ansvar. På neste illustreres internkontrollforskriften og hva den pålegger arrangør. Internkontrollforskriften (1997a, §5) beskriver innholdet til sikkerhetsarbeidet.

Tabell 1. §5. Innholdet i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet. Krav til dokumentasjon. Fra Internkontrollforskriften (1997)

Internkontroll innebærer at virksomheten skal:	Dokumentasjon
1. sørge for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten er tilgjengelig, og ha oversikt over de krav som er av særlig viktighet for virksomheten	–
2. sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, herunder informasjon om endringer	–
3. sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes	–
4. fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet	må dokumenteres skriftlig
5. ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt	må dokumenteres skriftlig
6. kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene	må dokumenteres skriftlig
7. iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen	må dokumenteres skriftlig
8. foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt	må dokumenteres skriftlig

Fra tabellen over kan vi kategorisere etter det som kalles for en påseplikt, og dokumentasjonsplikt. De tre første punktene krever ikke dokumentasjon, men arrangør skal påse at dette er utført og i orden. Videre er punkt fire til åtte dokumentasjonspliktig. Når det kommer til omfanget av dokumentene sier Internkontrollforskriften (1997a, §5 tredje ledd) at «Internkontrollen skal dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse». Fra kommentarene til forskriften utdypes det at tilsynsmyndighetene må kunne forstå hvordan virksomheten arbeider med helse, miljø og sikkerhetsområdet (Internkontrollforskriften, 1997b). Forskriften gjelder for alle virksomheter i Norge som sysselsetter ansatte (Karlsen, 2011). I neste kapittel presenteres arrangørs tilnærming til internkontrollforskriften.

5.1.2 Arrangørs dokumenterte internkontroll

For å si noe om hvordan arrangør arbeider med internkontroll er det hensiktsmessig å bruke internkontrollforskriftens §5 som et utgangspunkt. På grunn av metodologiske begrensninger er de tre første punktene vanskelig å besvare og samtidig bevare validitet. Denne studien anser punktene fire til seks som mest aktuell, og belyser derfor disse.

Internkontrollens punkt fire: Internkontroll innebærer at virksomheten skal fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet

Gjennomgangen av sikkerhetsdokumentasjonen til arrangør viser to treff. For det første planlegger arrangør for «normal festivalsikkerhet». Hovedfokuset er orden, trafiksikkerhet og trygghet for de tilstedeværende. For det andre definerer arrangør mål med brannvernarbeidet. Det er fokus på forebygging, tidlig oppdagelse, redde og evakuere. Forebygging beskriver arrangør at arrangementet skal planlegges på en sann måte at risikoen for at det skal oppstå brann er så lav som praktisk mulig. Dette innebærer blant annet fokus på brannsikkerhet ved oppkobling og bruk av elektrisk utstyr, kontroll på hvilke materiell som tilføres bygget, og ha kontroll på eventuelle varmekilder som eksempelvis kommer fra matlaging. Tidlig oppdagelse handler om organisering og tiltak slik at brann oppdages i god tid før den er uhåndterlig med tilgjengelig slukkeutstyr. Til slutt redde og evakuere som forklarer at arrangør skal tilby opplæring, rutiner, prosedyrer og kommunikasjonskanaler som gjør at personer kan reddes og evakueres raskt og effektivt.

Sikkerhetsmål som «normal festivalsikkerhet», orden, trafiksikkerhet og trygghet er ikke videre forklart eller definert. Således er det vanskelig å vurdere om festivalen oppnådde sine mål. I en norsk kontekst er det i forskerens øyne normalt å tenke at å gå på festival ikke skal medføre tap av liv, og heller ikke medføre helseskader på bakgrunn av ufrivillig risiko. Vi kan si at det er frivillig risiko å stå helt fremme ved scenen der det er mest press, og større sannsynlighet for å bli dyttet, eller å få en albue i ansiktet (Au, 2001). Motsetningen er ufrivillig risiko som innebærer blant annet brann eller scenekollaps. Videre ser vi at brannrisikoen blir konkret beskrevet med mål og spesifiserer områder med særlig interesse. Miljødelen blir indirekte nevnt med tanke på forebygging av brann, men arrangør har ingen mer spesifikke mål for miljøvern.

Internkontrollens punkt fem: Internkontroll innebærer at virksomheten skal ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt

Musikkfestivalens planverk beskriver sikkerhetsorganiseringen med organisasjonskart og beskrivelse av funksjoner. Den er delt inn i strategisk, operativt og taktisk nivå. På strategisk nivå finner vi eier som juridisk ansvarlig og sikkerhetssjef. Under sikkerhetssjef finner vi operativt nivå. I praksis er operativt nivå en operasjonssentral eller en kommandosentral som koordinerer sikkerhetsinnsatsen under musikkfestivalen. På operativt nivå sitter operativ leder sammen med politiet, vekterleder, og leder for førstehjelp. Her har de videooversikt, og sambandskommunikasjon ned til taktisk nivå. Taktisk nivå er de på gulvet som fysisk gjennomfører arbeidet. På dette nivået er vektere, brannvakter, vertskap, ordensvakter, bararbeidere, innslipp og billettkontroll.

Sikkerhetsorganiseringen er videre beskrevet kort med overordnet ansvar og arbeidsoppgaver. De fleste i sikkerhetsorganiseringen har frivillige med seg i arbeidet. Arrangør har utarbeidet en plan som helt ned på detaljnivå beskriver arbeidsoppgaver, plassering i lokalet, nærmeste leder og beredskapsoppgaver. På oppgaver der det krever erfaring eller spesiell kompetanse er dette beskrevet og uthevet. Det fremstår ingen tvil hvorvidt arrangør har kontroll på virksomhetens organisasjon. Som i punkt fire er det heller ikke nevnt eller beskrevet ansvarlig for miljøaspektet.

Internkontrollens punkt seks: Internkontroll innebærer at virksomheten skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene

Arrangør har identifisert en rekke farer og problemer, både på overordnet og detaljnivå. Den første omhandler trusselvurderinger. Arrangør har ikke mottatt noen spesifikke trusler mot arrangementet eller artister, og baserer seg derfor på PSTs åpne trusselvurdering. Politiets sikkerhetstjeneste (2020) vurderer at et eventuelt angrep vil bli utført med enkle midler som skytevåpen, eksplosiver, kjøretøy eller hogg- stikkvåpen av islamistiske grupper eller høyreekstreme. Selv om det ikke foreligger konkret trussel, vurderer arrangør likevel at arrangementet har en viss attraktivitet på grunn av en stor samling av folk på en offentlig plass. Arrangør har iverksatt flere tiltak for å redusere risikoforholdene mot denne slags trussel. Alle innganger og utganger til bygget er bevoktet med sambandsforbindelse, samt at

publikumsinngangen er definert til et område. Ved publikumsinngangen er det godt bemannet med billettkontrollører og visitasjonskontrollører som er ledet av vektere, men med bidrag fra frivillig. Denne funksjonen har fått utdelt en liste med forbudte gjenstander. Publikumsinngangen er inngjerdet slik at ingen uvedkommende får tilgang. I tillegg er utgangen på en annen plass, som reduserer misforståelser med trafikk i begge retninger. Inne på området er det plassert uniformerte vektere, og sammen med videoovervåking gir det god dekning og mulighet for å interagere med uvedkommende. Det fremkommer i dokumentene og i karttegning hvor det skal være vektere og deres oppgaver.

Festivalområdet er delt inn i forskjellige soner som man må ha spesifikk tilgang til. For publikum er det to områder de har tilgang til. Hovedområdet og VIP området. Basert på billetten de har kjøpt får de et armbånd med en farge som angir hvor de har tilgang. Forsøker man å spasere fra et område til et annet må en vise armbåndet, og en vokter eller frivillig kontrollerer dette. Som frivillig får en et «crew»-armbånd som gir noen ekstra tilganger som hvilerom og kantine. I tillegg finnes det backstage og artistområde. Dette krever egne armbånd som blir kontrollert. Alle armbåndene har unike farger som angir tilgang. Den frivillige eller vokter som kontrollerte dette hadde instruks, og fått utdelt en oversikt over hvilke armbånd som hadde tilgang hvor. På grunn av at festivalen foregikk over to dager, ble det utarbeidet eksempelvis blått armbånd for backstage på fredag, og rødt armbånd for backstage på lørdag. Dokumentene viser ikke risikokartleggingen som fører til dette tiltaket, men selve tiltaket er godt beskrevet.

Arrangør identifiserer to områder som en fare for mennesketetthet. Ved innslippet og foran scenen. Når en entrer bygget som publikum er det en trapp opp før en kommer til billettkontroll og visitasjon. Denne trappen er omtrent halvannen etasje høy. I de tilfeller tilstrømningen er høyere enn hva innslippet har kapasitet til er det dedikert en person til å holde igjen køen for å unngå høyt trykk i trappen. Foran scenen er det hentet inn erfarne vektere som blant annet har funksjon til å dra folk over gjerdet hvis noen blir klemt, eller får problemer med noe. Arrangør har også vurdert artister etter hvor mye publikumsenergi de lager, og hvor populære de er. Denne blir brukt til når en kan forvente høyere mennesketetthet og dansing foran scenen.

Arrangør har særlig fokus på ro og orden foran scenen, ved barene og inngangen til VIP området. Hovedsakelig er det vektere som er satt til utøvelse av ro og orden. Foran scenen er de konkrete oppgavene er å slå ned på oppførsel som plager andre, sitte på skuldrene, kaste ting på scenen, kamera med telelinse og laserpekere. Ved baren er det å opprettholde sjenkevakthold. I tillegg er det streifvakter som ser etter røyking. Det er profesjonelle med

trening som tar de vanskelige gjestene, som har sine rutiner og erfaring med denne type arbeid. Frivillige er ikke satt til denne rollen, men har en observasjonsrolle og kan si ifra til vektere som håndterer situasjonen.

Arrangør har på bakgrunn i DSB (2017) veileder dimensjonert for 14 førstehjelpere fra Røde Kors. Det fremkommer i dokumentene at det forventes mange unge voksne blant publikum. Unge voksne har begrenset med erfaring med festivaler, og hva det innebærer av press og dytting når en står foran scenen. Førstehjelpstellet er organisert i umiddelbar nærhet av scenen, slik at personer som får problemer i menneskehavet har kort vei til hjelp. Enten ved å gå selv, eller ved hjelp av vektere som frakter de over gjerdet helt fremme ved scenen.

Et annet sikkerhetsaspekt er garderobesystemet. I tillegg til å være funksjonelt, har garderoben også en sikkerhetsfunksjon. Garderobe er inkludert for å forhindre at jakker flyter i lokalet, som skaper risiko i seg selv. Arrangør benyttet seg av en selvbetjent løsning, der en kjøper tilgang og kan åpne og lukke så mange ganger en vil. Motsetningen er en betjent garderobe, som fra erfaring har mye lavere kapasitet.

Oppsummert ser vi at internkontroll er et styringsbasert krav i lovverket (Aven et al., 2011). Det stilles ikke spesifikke krav om hva som er relevant for en musikkfestival, og det stilles ingen krav til utforming av planer. Det er opp til arrangør å tolke hva som er tilstrekkelig. I neste kapittel presenteres motsetningen til det generelle, det spesifikke lovverket.

5.1.3 Presentasjon av det spesifikke lovverket

Det gjelder flere spesifikke lover for arrangøren. I denne konteksten er det valgt ut de mest sentrale for sikkerheten. Først presenteres politiloven, alkoholloven, og brann- og eksplosjonsvernloven. Deretter presenteres arrangørs arbeid mot dette.

Politiets mål er å befeste borgernes trygghet og alminnelig velferd gjennom forebyggende og håndhevende innsats (Politoloven, 1995, §1). Den som skal benytte offentlig sted til et arrangement, skal i god tid melde dette til politiet (Politoloven, 1995, §11). Med offentlig sted menes området er allmenheten ferdes. Selv om ikke arrangementet foregår på et offentlig sted, men er av en art eller størrelse som gjør det sannsynlig at politioppsyn blir nødvendig med tanke på ro og orden, eller trafikkavvikling, vil meldeplikten gjelde (Politoloven, 1995, §14). En melding til politiet skal gis skriftlig i god tid, og inneholde opplysninger om arrangementets formål, omfang, ansvarlig arrangør, tidspunkt, avviklingssted og planlagte ordenstiltak fra

arrangør sin side (Politi-loven, 1995, §11). I tillegg til dette kan kommunale politivedtekter gi lokale regler jf §14 1.ledd nr 1-7 (Politi-loven, 1995). Disse kommunale politivedtektene kan gi bestemmelser om at et slikt arrangement er søknadspliktig i stedet for meldepliktig. En slik bestemmelse tar sikte på et større arrangement som en musikkfestival i lokaler laget for andre formål. Politiet kan nekte å arrangør å gjennomføre arrangementet. Dette kan skje i tilfeller der gjennomføring strider mot norsk lov, eller der politiet forventer alvorlig forstyrrelse av ro og orden. Dette må være saklig og forholdsmessig forankret (DSB, 2017). Politiet har også anledning til å sette vilkår til arrangør. Eksempelvis kan disse vilkårene være å endre tidsrom for arrangementet eller å flytte selve geografiske området. I visse tilfeller kan også politiet sette vilkår om at arrangør dekker ekstra utgifter politiet har for økt bemanning (DSB, 2017).

Ettersom kommunen ofte er grunneier på området et arrangement blir avholdt, må de gi tillatelse for bruk av lokalet. Om lokalet er privat så må likevel kommunen ha melding, og gi tillatelse i forbindelse med skjenking av alkohol, matservering og brannsikkerhet (DSB, 2017). En skjenkebevilling skal etter Alkoholoven (1989) normalt gis av kommunen. Ved søknad om bevilling skal kommunen innhente uttalelse fra sosialtjenesten og politiet før avgjørelsen blir tatt (Alkoholoven, 1989, §1-7). Politiets uttalelse skal for det første vurdere politimessige forhold rundt skjenkestedet som orden og trafikk, og kan legge vekt på søkers vandel og personlig skikkethet (Helsedirektoratet, u.å). Alkoholoven (1989) gir ingen føringer på saksbehandling. Derfor behandles en søknad i henhold til Forvaltningsloven (1967). En serveringsbevilling behandles og gis av kommunen. Kommunen skal alltid innhente uttalelse av kommunen fra politiet før bevillingen gis (Serveringsloven, 1997).

Brann- og eksplosjonsvernloven (2002, §7) gir bestemmelser om meldeplikt til brannvesenet (lokal tilsynsmyndighet) ved store arrangementer som blant annet avholdes på byggverk som normalt ikke benyttes til denne type arrangementer. Brannvesenet kan gjennom loven «kreve de opplysninger som er nødvendige for å vurdere faren for brann, og fastsette nødvendige brannsikringstiltak og begrensninger (Brann- og eksplosjonsvernloven, 2002, § 7 andre ledd). Kommunestyret selv kan gi lokale forskrifter med nærmere bestemmelser Brann- og eksplosjonsvernloven (2002, § 7 tredje ledd). De lokale forskriftene og kravene fra kommunestyret skal nå presenteres. Ettersom referering til de lokale forskriftene og kravene vil bidra til identifisering av personer og arrangør, vil det her bli utelatt. Gjennom de lokale forskriftene viser brannvesenet til retningslinjer som inneholder krav til arrangør.

Retningslinjene skiller mellom små og store arrangementer. Denne musikkfestivalen klassifiseres som et stort arrangement. For store arrangementer krever brannvesenet en meldeplikt på seks uker før arrangementet starter. Brannvesenet stiller åtte krav som må dokumenteres.

Tabell 2. Brannvesenets krav til arrangør. Hentet fra brannvesenets nettsider. Anonymisert forfatter.

Krav til arrangør ved store arrangement	Dokumentasjon
1. Ansvarlig for arrangementet og telefonnummer vedkommende treffes på under arrangementet.	må dokumenteres skriftlig
2. Tillatelse fra eier av området, evt. grunneier dersom arrangementet skal foregå i telt, plasthall eller lignende. Foregår arrangementet i en eller flere bygninger skal bygningseier gi tillatelse til bruk.	må dokumenteres skriftlig
3. Risikoanalyse. Kartlegging av sannsynlighet og konsekvens for uønskede hendelser, med tilhørende tiltaksplan for å redusere risikoen.	må dokumenteres skriftlig
4. Vaktens forutsetninger: Antall vakter, instruksjer, og intern/ekstern kommunikasjon. Omfanget av vakter bestemmes ut fra risikovurderingen.	må dokumenteres skriftlig
5. Fastsetting av persontall. Persontall skal settes ut fra tilgjengelig dokumentasjon eller særskilt vurdering. Innendørs arrangement: I bygninger gjelder fastsatt persontall i bygningsdokumentasjon, evt. må brannteknisk rådgiver gjøre en særskilt vurdering av arrangementet.	må dokumenteres skriftlig
6. Dimensjonering av rømningsveiene (beliggenhet, antall, bredde og merking) sett i forhold til beregnet persontall og tilgjengelig rømningstid. Innendørs arrangement: Fordi meldepliktige arrangement ofte foregår i byggverk som ikke er opprinnelig godkjent for denne bruken, vil heller ikke rømningsveiene være tilfredsstillende mtp. bredde, antall, osv. Derfor må det dokumenteres at rømningsveiene er tilstrekkelige i forhold til det antall personer som skal oppholde seg i bygningen. Dette må gjøres av brannteknisk rådgiver. I enkelte tilfeller må man etablere flere rømningsveier	må dokumenteres skriftlig
7. Situasjonsplan som viser slokkeutstyr, rømningsveier, osv., sammen med objekter og utstyr som skal benyttes i bygget/området for øvrig. (Scene, telt, boder, osv.)	må dokumenteres skriftlig
8. Oversiktskart som viser hovedatkomst og evt. alternativ atkomstvei for brannvesenet, risikosoner/områder hvis det finnes, og markering av vannforsyning/slokkevann Innendørs arrangement: For arrangement som kun foregår innendørs er det som regel ikke nødvendig å utarbeide oversiktskart. Dette med bakgrunn i at utforming av de eksisterende adkomstveiene ikke påvirkes av innendørs arrangement. Hvis arrangementet medfører behov for spesielle innsatskjøretøy eller tilrettelagt innsatsvei til et spesielt område/del av bygget må dette vurderes særskilt i hvert enkelt tilfelle	må dokumenteres skriftlig

5.1.4 Arrangørs brannvernsrelaterte arbeider

Punktene i tabellen ovenfor viser kravene til arrangør. Fastsetting av persontallet og dimensjonering av rømningsveiene skaper utgangspunktet for brannvernsarbeidet. Punkt 5 og 6 omfatter dette kravet. Ettersom festivallokalet var på en innendørs fotballbane, er den heller ikke dimensjonert for en stor musikkfestival. Fotballbanen var originalt dimensjonert for maksimalt 4.500 mennesker. Arrangør ønsket 6.300 mennesker. For å kunne gjennomføre med det antallet krever brannvesenet at brannteknisk rådgiver gjør en vurdering. Konsulentselskapet COWI ble leid inn, og godkjenner byggets maksimale antall til 10.000 mennesker, forutsatt en rekke tekniske og organisatoriske tiltak. Disse tekniske og organisatoriske tiltakene er grunnlaget for arrangørens brannvernsarbeid.

Av de tekniske tiltakene ble det utarbeidet nye rømningsveier, men det understrekes at de organisatoriske tiltakene er vel så viktig. Det skal være egen brannvernleder, og det skal være brannvakter. Det er spesifisert hvor de skal stå, at de skal ha samband, og ikke ha noen andre arbeidsoppgaver. Hvis en branndetektor går av skal området kontrolleres av en brannvakt. Det skal ikke gå mer enn tre minutter før en deteksjon/brann, til en iverksetter stans av konserten. Hvordan en slik stans utføres, evakuering og videre beredskapsarbeid er det utarbeidet planer for av COWI. Oppsummert finnes det i arrangørs sitt brannvernsarbeid og beredskap 122 sider med dokumentasjon. Dette utgjør meldingen til brannvesenet, som godkjenner dette.

Det er to punkter som skiller seg ut i brannvernsarbeidet. Det første punktet er at det ikke er utarbeidet en risikoanalyse som en normalt finner den. Eksempelvis er det ikke vektlagt sannsynligheten for at brann oppstår, eller sannsynligheten for hvor brann oppstår. Heller ikke konsekvenser. Likevel er det utarbeidet sannsynlighetsreducerende tiltak, og konsekvensreducerende tiltak. Arbeidet baserer seg på å være i henhold til gjeldende byggstandarder. På den måten er risikoanalysen flyttet på mange måter fra arrangør til standarder. På en annen måte så krever brannvesenet at det skal utarbeides et situasjonskart, noe som bidrar til å synliggjøre for arrangør også hvor det eventuelt burde komplementeres med slukkeutstyr eksempelvis.

Den andre punktet er at det oppstod uenighet mellom arrangør og brannvesenet. Det var snakk om to detektorer i hallen som arrangør ønsket utkoblet. Ettersom det skulle brukes pyroteknikk på arrangementet mente arrangør at to detektorer burde kobles ut for å unngå falske alarmer. Brannvesenet på sin side mente at alle detektorer skulle være koblet inn til enhver tid. Brannteknisk rådgiver, COWI, beskrev i sin rapport at disse to detektorene kunne kobles ut hvis

de erstattes med brannvakter som observerte området. Brannvesenet stod fortsatt på sitt, og det oppstod en kald tone mellom partene. Underveis i arrangementet kom brannvesenet på tilsyn. Uten å presentere seg, eller å si hei, krevde de å kontrollere detektorene. Til sin forbauselse var alle detektorene koblet inn, og de forlot lokalet uten å videre konversere. Nå skal det nevnes at disse to detektorene ikke ble utløst i løpet av arrangementet. Likevel ble mange andre detektorer utløst, noe som førte til at brannvesenet mottok mange varslinger på alarmsentralen deres. Prosedyren var slik at alarmsentralen ringte arrangør på telefon når de mottok alarm. Etter hvert fikk alarmsentralen inn så mange alarmer at det forstyrret deres arbeid, og de endret prosedyre. Arrangør ringer til alarmsentralen hvis det brenner, og ikke motsatt.

5.1.5 Arrangørs politirelaterte arbeider

Omtrent 3 uker før festivalen sendte arrangør en formell melding om allment tilgjengelig arrangement. Meldingen inneholdt opplysninger om arrangementets formål, omfang, ansvarlig arrangør, tidspunkt, avviklingssted og planlagte ordenstiltak fra arrangør sin side. De viktigste opplysningene om antall billetter, aldersgrense og ansvarlig arrangør fremkommer i meldingen. Planlagte ordenstiltak, og annet relevant informasjon som politiet trenger for å vurdere sikkerheten, er vedlagt. Fra politiets vurderinger ble det bestemt at politiet måtte øke bemanning med fem tjenestepersoner. Denne kostnaden ble dekket av arrangør. En slik kostnad ligger på omtrent 85.000 kroner. Resultatet av denne økte bemanningen består av at politiet stiller med en innsatsleder som sitter i kommandorommet sammen med operativ leder, vekterleder og leder førstehjelp. Herfra styrer innsatsleder politi fire tjenestepersoner som løser oppdrag på festivalen.

5.1.6 Arrangørs alkohollovrelaterte arbeider

Det fremkommer i sikkerhetsdokumentasjonen hvilken person hos arrangør som er ansvarlig for skjenkebevilling. Ettersom politiets uttalelse vektlegges når en skal behandle en bevilling, sitter allerede politiet på dokumentasjonen gjennom deres meldeplikt. Utover dette er det informasjon om hvilke alkoholgrupper det blir servert, og at det er minimum 18 års aldersgrense. Underveis i arrangementet ble det utført skjenkekontroll uten anmerkninger. I diskusjonsdelen vil det begrunnes hvorfor disse lovene er inkludert.

6 Diskusjon

I dette kapittelet vil de empiriske funnene sees i sammenheng med teorien. For å svare på forskningsspørsmålet om hvordan myndighetskrav påvirker musikkfestivalarrangører i sitt sikkerhetsstyringsarbeid skal nå de analytiske spørsmålene diskuteres hver for seg. Først diskuteres det generelle lovverket, så det spesifikke lovverket, og til slutt om de to sammen dekker de reelle sikkerhetsutfordringene på musikkfestivalen.

6.1 Hvordan påvirker det generelle lovverket sikkerhetsstyringen?

Sikkerheten på en musikkfestival styres av myndighetskrav som lover og forskrifter (Aven et al., 2011). Av myndighetskravenes formål kan vi tolke det til at de er der for å forhindre en uønsket hendelse (Arbeidsmiljøloven, 2005; Internkontrollforskriften, 1997a; Produktkontrollloven, 1976). I et teoretisk perspektiv kan vi kalle dette en barriere (Reason, 1997). På bakgrunn av sikkerhetsstyringsdefinisjonene i Aven et al. (2011) og McDonald et al. (2000) skal sikkerhetsarbeidet jobbe mot definerte mål. De definerte målene er i realiteten satt av lovverket.

6.1.1 Produktkontrollloven

Produktkontrollloven (1976) bestemmer at forbrukertjenester ikke skal medføre helseskade, og sørge for at de er sikre (Produktkontrollloven, 1976, §1). Dette kan defineres som et styringsbasert og et funksjonelt krav (Aven et al., 2011). Et regelverk basert på styringsbasert og funksjonelle krav gir store muligheter og utfordringer. Innenfor rammene av «ikke helseskade og være sikker» kan arrangøren fritt velge løsninger og optimalisere etter egne behov. Kreative og effektive løsninger kan gi stort konkurransefortrinn, og det bidrar til nyskaping i bransjen. På den andre siden kan det oppstå ulike syn der en kan stille spørsmål om løsningen er god nok. Ved tilsyn kan det da være vanskelig å definere om kravet er tilfredsstillt eller ikke (Aven et al., 2011). Av den samme grunnen kan deterministiske, detaljerte krav være ønskelig for å unngå uenigheter.

For at Produktkontrollloven (1976) skal virke etter sin forebyggende hensikt, stilles det krav til at arrangør har god forståelse for faget og risikoen den innebærer. Det er beskrevet at arrangør plikter å skaffe kunnskap som er nødvendig for å vurdere faren, vise aktsomhet og treffe rimelige tiltak mot helseskade (Produktkontrollloven, 1976§ 2a sjette ledd, §3 andre ledd, §3 fjerde ledd). Optimalt sett kan vi definere dette som en barriere som søker å oppnå kunnskap

og gi forståelse for farer (Reason, 1997). Produktkontrolloven (1976) definerer ikke «medføre helseskade» videre, men tydeliggjør at «sikker» forstås som en *ikke uakseptabel* risiko. Det er opptil arrangør å tolke dette. På den ene siden kan tolke at «ikke medføre helseskade» gjør alle skader til uakseptable. På den andre siden at noen skader er greit så lenge det ikke blir varige mén. Det er med andre ord ikke satt akseptkriterier for nivå av sikkerhet.

På en måte kan en kalle Produktkontrolloven (1976) både en sannsynlighets- og konsekvensreducerende barriere. I bedømmelsen for hvor sterk barrierene er, vil arrangørens forståelse for lovverket og sikkerhetsfaget definere styrken. Hullene i osteskivene er personavhengig. Myndighetskravet vil derfor påvirke sikkerhetsstyring ulikt og være uforutsigbar fra den ene arrangøren til den neste.

6.1.2 Internkontrollforskriften

Produktkontrolloven (1976) stiller likevel krav gjennom Internkontrollforskriften (1997a). Denne forskriften kan hovedsakelig kalles et styringsbasert krav, ettersom den krever at arrangør skal ha et system for internkontrollering (Aven et al., 2011). Innholdet i forskriften stiller også både risikobaserte krav, og deterministiske krav. På samme måte som Produktkontrolloven (1976), kan en si at Internkontrollforskriften (1997a) stiller funksjonelle krav.

Kravene i Internkontrollforskriften (1997a, §5 tredje ledd) belager seg på at dokumentasjonen og arbeidet skal være i «*den form og omfang som er nødvendig basert på art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse*». Dette betyr i en sånn grad at tilsynsmyndigheter skal kunne forstå dette arbeidet (Internkontrollforskriften, 1997b). I likhet med Produktkontrolloven (1976) åpner det for tolkning hvor mye dokumentasjon som er nødvendig. For å kunne forstå om dokumentasjon som er nødvendig, er det med andre ord nødvendig med et tilsyn. Musikkfestivaler er midlertidig, og det vil være problematisk å gjennomføre både strukturelle og operasjonelle tilsyn. Festivalen er dynamisk og vil endre seg helt frem til start, og underveis i arrangementet. Underveis i arrangementet kan det være lite formålstjenlig å utføre operasjonelle tilsyn. Dette kan kreve store ressurser fra arrangør, og samtidig ta fokuset vekk fra sikkerhetsarbeidet.

Empirikapittelet trekker frem hvordan arrangør har tolket de forskjellige kravene. Et krav er å fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet. McDonald et al. (2000) forklarer at målene skal ligge til grunn for planlegging og organisering av arbeidet. Myndighetskravene setter ikke

akseptkriterier til om målene er tilstrekkelig, men arrangør må selv forstå og utforme disse. På en måte kan en si at det tvinger arrangør til sikkerhetsarbeid. Resultatet er at arrangør definerer mål som «normal festivalsikkerhet». Ut ifra ulykkene som er beskrevet i innledningskapitlet kan en argumentere for at «normal» er en uheldig definisjon. På den andre siden kan en si at disse ulykkene ikke hadde «normal» sikkerhet, men «dårlig». Det oppstår derfor behov for å tydeliggjøre hva et mål skal innebære. Andre mål arrangør hadde satt seg var fokus på orden, trafiksikkerhet og trygghet for de tilstedeværende. Dette kan knapt kalles for mål, heller ønsker eller tema med interesse for arrangøren. I følge Aven et al. (2011, s. 72) bør et mål defineres etter visjoner, realistiske mål, formuleringer basert på risiko og formuleringer basert på ytelsen av beredskap. Et mål bør også kategoriseres etter verdier som liv og helse, miljø og materielle verdier. Dette har flere fordeler. Ved å ha tydelige mål kan ressurser prioriteres og resultatet kan i ettertid sammenliknes med målet (Aven et al., 2011). Der arrangøren har tydeligere mål, som i brannvernarbeidet, er det lettere å se sammenhengen og å forstå hvordan arrangøren tenker. Eksempelvis er hurtig oppdagelse av brann et mål som arrangøren har satt. Det er muligens mer en visjon, men det gir et tydeligere bilde enn «fokus på trafiksikkerhet». Neste steget for arrangør er å definere «hurtig» som eksempelvis kan være i løpet av tre minutter fra branntilløpet.

Internkontrollforskriften (1997a) stiller krav om at organisasjonen skal ha oversikt over virksomhetens organisasjon. Fra Aven et al. (2011) kan vi se at dette kravet overlapper flere av virkemidlene i sikkerhetsstyringsteorien. Det er tydelig i forskriften hva som skal dokumenteres, men gir handlingsrom for arrangør å utarbeide dokumentasjonen, noe som kan kalles et funksjonelt krav. Arrangør har god kontroll på virksomheten, og det er ikke tvil hvor ansvar, oppgaver, og myndighet ligger. Dette bidrar til å redusere misforståelser i organisasjonen. Er det eksempelvis en frivillig som ikke møter opp, er det enkelt å se hvilke oppgaver som ikke blir fylt. Hvis det er flere frivillige som ikke møter, så kan en prioritere ressursene der det trengs. Dette er krav som påvirker arrangør i riktig retning, og er rimelig enkelt å kontrollere ved tilsyn. Fra barriereperspektivet kan en si at dette kravet bidrar til å stabilisere et system under påvirkning (Reason, 1997).

Et annet krav i Internkontrollforskriften (1997a) er kravet om å kartlegge farer, vurdere risiko, og utarbeide planer og tiltak for å redusere risikoforholdene. Det å analysere risiko på en systematisk måte bidrar til å kartlegge behovet for sikkerhetsstyring (Aven et al., 2011). Forskriften er utydelig på hva dette innebærer. Å kartlegge farer er potensielt evigvarende, og baserer seg på persepsjon av risiko. Det positive med dette er at forskriften ikke stiller krav til

hvordan en kartlegger eller vurderer risiko. Som nevnt i tidligere forskning er de konvensjonelle metodene for å arbeide med sikkerhet utilstrekkelig for musikkfestivaler (Au, 2001). Ved å definere kartlegging av farer og vurdere risiko, bidrar dette til sikkerhetsstyring gjennom kunnskapsinnhenting (Aven et al., 2011). Det å øke kunnskap og forståelse for farer kan defineres som en barriere (Reason, 1997). Utfordringen med et så åpent funksjonelt krav er at det er vanskelig å definere som tilstrekkelig eller ikke. Arrangør identifiserer farer som terrortrusler, høy mennesketetthet, skade på helse og ro og orden på arrangementet.

Arrangør har ikke en konvensjonell fremstilling av risikovurderingen. Heller er det ikke beskrevet metode. Det er likevel formildende når sikkerhetstiltakene er så nøye beskrevet. I flere tilfeller kan det være utfordrende å beskrive risikoen. Eksempelvis kan det medføre stor usikkerhet å bedømme mulighetene og konsekvensene av en tilsiktet brannstiftelse. Ved innføre et forbud mot lighter og fyrstikker kan en likevel redusere risikoen for nettopp dette. Dette er gjennomgående i arrangørens sikkerhetsarbeid. Det fremstår som at tiltakene er erfaringsbasert, og derfor mye mer effektivt å dokumentere tiltakene enn å dokumentere risikoen. Utfordringene med den erfaringsbaserte tilnærmingen er at det ikke er noe kontroll, eller dokumentasjon av at den tidligere hendelsen ble systematisk analysert (Au, 2001). I tillegg forsøker man å forhindre at samme feil skjer igjen, enn å faktisk tenke på hva som kan gå galt (Tarlow, 2002). Ved en musikkfestival er det også mer spesifikke lovverk, dette skal nå diskuteres.

6.2 Hvordan påvirker det spesifikke lovverket sikkerhetsstyringen?

Sikkerheten på en musikkfestival styres av myndighetskrav som lover og forskrifter (Aven et al., 2011). Av myndighetskravenes formål kan vi tolke det til at de er der for å forhindre en uønsket hendelse (Alkoholoven, 1989; Brann- og eksplosjonsvernloven, 2002; Politiloven, 1995). I et teoretisk perspektiv kan vi kalle dette en barriere (Reason, 1997). På bakgrunn av sikkerhetsstyringsdefinisjonene i Aven et al. (2011) og McDonald et al. (2000) skal sikkerhetsarbeidet jobbe mot definerte mål. De definerte målene er i realiteten satt av lovverket. Der to eller flere lover overlapper, gjelder den spesifikke loven over den generelle (Zorzetto, 2014).

6.2.1 Politiloven

Politoloven (1995) bestemmer at arrangør må levere søknad i god tid før arrangementet. Ettersom politiet kan nekte, eller pålegge arrangør å gjøre tiltak for å få søknaden godkjent, kan vi anse dette som et deterministisk krav (Aven et al., 2011). Er det ikke levert søknad, blir det

heller ikke en musikkfestival. Uten en søknad er risikoen eliminert, noe som kan kalles for å skape avstand mellom fare og ulykke (Reason, 1997). Det innholdet arrangør må ha med i søknaden må være tilstrekkelig for at politiet skal selvstendig kunne vurdere arrangementet. På den ene siden må arrangør innhente kunnskap og informasjon, på den andre siden må politiet vurdere informasjonen (Reason, 1997). Det stilles ikke krav til form eller, eller fremgangsmåte for arrangør for hvordan han skal analysere. Dette skaper fleksibilitet og muligheter for arrangør å selv velge løsninger som er tilpasset sitt arrangement. Ved at politiet må godkjenne i forkant vil det, i motsetning til det generelle lovverket, gi en tydelig definisjon om kravet er oppfylt eller ikke (Aven et al., 2011).

Det å kunne nekte arrangør å gjennomføre et arrangement er et sterkt virkemiddel myndighetene har for påvirke arrangørs sikkerhetsstyring (Aven & Renn, 2010). Det krever midlertidig at politiet har gode nok ressurser og kompetanse for å gjøre en slik vurdering (Dorman, 1997). En svakhet med at politiet godkjenner, er at godkjenningen kan gi arrangør en forståelse for at sikkerhetsarbeidet er godt nok, og en trenger ikke utbedre eller utforske nye sikkerhetsmuligheter. Styrken med godkjenningen er at det vil luke ut useriøse aktører før aktiviteten gjennomføres.

Politiet satt krav til arrangør om økt bemanning. Dette kostet omtrent 85.000 kroner. Det fremkommer ikke av min dokumentasjon om disse kostnadene var beregnet inn i budsjettet, eller om arrangør måtte omfordele, kutte pengebruk på et område for å kunne betale politiet. I dette tilfellet har ikke arrangør noe annet valg enn å betale, men det kunne vært interessant å gjøre en kost/nytte analyse av tilstedeværelsen. Arrangør har begrenset med ressurser, ved å omfordele ressurser, kan nye risikoer oppstå som bør undersøkes (Aven et al., 2011).

Politiets tilstedeværelse virket fra forskerens perspektiv som svært nyttig og riktig. Ved at politiet deltar i kommandorommet sammen med de andre lederne, vil de lære av hverandre, skape kjente fjes og forhåpentligvis øke og effektivisere innsatsen når det trengs. Skjer det en større hendelse vil politiet være på stedet umiddelbart. Er arrangementet langt unna nærmeste politi, må arrangøren planlegge for nettopp dette. Ved at politiet er tilstede kan det anses som et operasjonelt tilsyn (Kongsvik, 2013). Hvis det situasjonen blir vanskelig har politiet har makt til å stoppe arrangementet, eller ta kontroll over det. Det å stoppe et arrangement kan likevel medføre høy risiko da folkemengden kan bli utagerende, og presser kapasiteten til garderobe og utganger (DSB, 2017).

6.2.2 Alkoholloven

Fra empirikapittelet er det presentert nokså lite informasjon om Alkoholloven (1989). Selv om det fra arrangør ikke var mye dokumentasjon tilgjengelig, betyr det ikke at alkoholloven ikke har betydning. På samme måte som Politiloven (1995) krever søknad i forkant, krever kommunen søknad i henhold til Alkoholloven (1989). På generelt basis vil arrangører måtte ha god vandel for å kunne få bevilling (Alkoholloven, 1989). I realiteten vil ikke arrangementet bli avholdt om det ikke blir skjenket alkohol. Kommunen sitter i likhet med politiet en stor makt til å kunne påvirke eller nekte gjennomføring. Siden arrangør må søke i forkant, er dette også sterkere barriere for å unngå uønskede hendelser (Reason, 1997). Samspillet mellom kommune og politi er at begge må godkjenne for at arrangør får bevilling. For å kunne ha arrangementet er arrangør tvunget til å gjøre analyser, skape dokumenter, ha god vandel, og ha kommunikasjon mot myndighetene. Hvis arrangøren ikke holder seg til alkoholloven, kan det skape problemer med neste arrangement.

6.2.3 Brann- og eksplosjonsvernloven

Brann- og eksplosjonsvernloven (2002) er lovverket som er mest omfattende for arrangør. I likhet med Politiloven (1995) og Alkoholloven (1989) setter denne loven også krav om søknad i forkant. Det er det kommunale brannvesenet som i dette tilfellet vurderer brannrisikoen. Gjennom åtte krav stiller de både funksjonelle og detaljerte krav (Aven et al., 2011).

Brannvesenet tvinger arrangør til å ha god kjennskap til bygget festivalen skal være på, og det må dokumenteres. Lovverket åpner for at festivalen kan være i bygg som ikke er normalt laget for dette, og åpner for arrangør å være fleksibel og kreativ når det kommer til valg av lokale. Likevel krever de at bygget er trygt. De setter deterministiske krav om at persontallet er i henhold til byggets godkjente persontall. Etersom det i dette tilfelle ikke var det, måtte tredjeperson gjøre en vurdering.

Det at en tredjeperson gjør en uavhengig vurdering, er i forskerens øyne, en stor styrke i lovverket. Det åpner for at arrangør kan gjennomføre festivalen på en trygg og god måte som ivaretar brann sikkerheten. Dette innebærer full kontroll på byggets branninstallasjoner og rømningsveier. Gjennom dokumentasjon kan brannvesenet kontrollere byggets faktiske tilstand.

I utgangspunktet er det å ha dokumentasjon ikke det samme som å ha kunnskap. For at arrangør ikke bare skal ha riktig dokumentasjon, kreves risikoanalyse og oversikt over vakter i lokalet.

På den måten må arrangør bruke dokumentene, og omsette dette til planer. Planene igjen må godkjennes av brannvesenet. Brannvesenet setter seks uker frist for søknad før arrangementet. Dette er ifølge dem selv god nok tid til å vurdere, og samtidig gir arrangør mulighet til å utbedre løsninger for å få det godkjent.

Når forholdet mellom regulator og den regulerte er basert på et asymmetrisk forhold, kan dette virke konfronterende (Kirwan, Hale & Hopkins, 2002) Arrangøren utrykte at han var misfornøyd med brannvesenet underveis i festivalen. Han mente personlig at brannvesenet stiller høyere krav jo mer profesjonell man er, og at dette er skaper unødvendig mye arbeid for arrangøren. Fra brannvesenets tilsyn, kunne jeg som forsker se fremtoningen til brannvesenet. Måten tilsynet ble utført på, skader i mine øyne samvirke mellom arrangør og brannvesenet. Det virket som de var kun ute etter å ta arrangør på feil, og vektlegger detaljer enn å se det store bildet. Ved å ikke presentere seg selv eller å hilse, skaper dette umiddelbart en dårlig tone mellom partene. Når arrangør likevel hadde gjort som brannvesenet krevde, forlot de området uten å forklare eller snakke om problemet. Det er klart at arrangør og brannvesen har ulike perspektiver på om disse to detektorene skulle være koblet inn eller ikke. Tilsynet kunne vært brukt til å skape forståelse mellom partene, men den muligheten ikke benyttet. Det som blir spesielt krevende i en sånn sak, er at brannvesenet setter krav til «brannteknisk rådgiver» for å vurdere bygget. Brannteknisk rådgiver tillater i sin rapport å koble ut disse to detektorene. Den uavhengige rapporten til brannteknisk rådgiver, som brannvesenet selv krever, blir avvist av brannvesenet. På denne måten blir det svært vanskelig å forholde seg til myndighetene. Når brannvesenet «vet best», og har myndighetsmakt til å bestemme, og avviser en rapport som de selv krever blir utført, skaper dette stor frustrasjon hos arrangør. Når det i tillegg senere på kvelden viser seg at brannvesenet får for mange falske alarmer inn, og endrer prosedyren, oppstår inntrykket av at brannvesenet som organisasjon ikke er så helthetlig og gjennomtenkt. Selve tilsynet ble gjort av forebyggende avdeling hos brannvesenet. En annen avdeling i brannvesenet kom også på besøk. Dette var brannmennene som var på vakt den kvelden, og kom innom med brannbilen for å orientere seg i lokalet og gjøre seg kjent. Disse derimot var vennlige og oppførte seg, etter mine tanker, bra. Når arrangør tok opp dette med detektorene med disse vaktmannskapene, hadde de full forståelse for arrangør sitt behov. Dette understreker inntrykket at brannvesenet ikke kommuniserer innad, og blir derfor krevende for arrangør å forholde seg til. En kan derfor stille spørsmål om forebyggende avdeling har den kompetansen og egenskapene som trengs for å utføre gode tilsyn (Hale, 2003).

På den andre siden hadde vaktmannskapene fått kartet som arrangør utarbeidet. Dette hadde de fått via forebyggende avdeling, og de hadde telefonnummer og annet viktig informasjon til arrangør. Så overføring av informasjon til vaktmannskapene hadde skjedd. Det skal legges ved at det forebyggende avdeling ikke har blitt intervjuet, og deres side ikke blir forklart. Det som er forklart er basert på egne observasjoner på festivalen.

6.3 Dekker det generelle og spesifikke lovverket de reelle sikkerhetsutfordringene ved musikkfestivalen?

Fra de to første diskusjonskapitlene kommer det frem at det generelle lovverket er overordnet, mens det spesifikke er rettet mot brann, alkohol og orden. Dette er viktige punkter som påvirker sikkerheten på festivalen i riktig retning. Det skal videre diskuteres andre relevante punkter for å belyse utfordringer.

Fra Fjellparkfestivalen i 2013 kom det frem at arrangør ikke hadde dokumenterte risikoanalyser som påkrevd i Internkontrollforskriften (1997a). Arrangør var heller ikke kjent med forskriften, og dens krav til dokumentasjon (Agder lagmannsrett, 2016). Det at ingen dokumenter var utarbeidet, eller at arrangør ikke hadde kunnskap til relevant lovverk ble ikke oppdaget av myndighetene før ulykken inntraff. Sakkyndig i saken mente at denne risikoen hadde blitt oppdaget hvis en hadde foretatt kartlegging i henhold til forskriften. Vi kan anta at Fjellparkfestivalen søkte om alkoholbevilling, og brannvesenet skulle ha melding i henhold til loven. Dette inkluderer da godkjenning av kommunen, politiet og brannvesenet. Ingen av disse oppdaget dette problemet, og faren passerte alle barrierene og gjorde seg gjeldene (Reason, 1997). Lagmannsretten på sin side mener at en risikoanalysen ikke ville ha bidratt til å forhindre ulykken, med begrunnelse at arrangør ikke tidligere har opplevd en slike hendelse (Agder lagmannsrett, 2016). Lagmannsrettens søker å fordele straffeskyld, og frikjenner Fjellparkfestivalen ettersom den skadelidte opptrådte uaktsomt. På den ene siden kan det argumenteres for at når Fjellparkfestivalen ikke kjenner til grunnleggende regelverk, er dette en stor mangel. For at myndighetskravene skal virke med sin hensikt må lovverket respekteres (Aven et al., 2011). På den andre siden er internkontrollforskriften og produktkontrollloven så generell, at når brannvern, alkohol og politiområdene er ivaretatt, er det lite spesifikt som gjenstår til å sikre en musikkfestival. Sikkerheten blir arrangøravhengig. Dyktige arrangører vil kunne nyte av dette, mens motsetningen kan føre til ulykker (Dorman, 1997).

Brann, politi og kommune har fokus på hver sitt område. Det som ikke dekkes her, overlates til produktkontrollen og internkontrollforskriften. Internkontrollforskriftens ordlyd gir ingen spesifikke detaljer om hvordan en musikkfestival bør planlegges, utføres og organiseres. DSB (2017) har utarbeidet en temaveileder for sikkerhet ved store arrangement som kan brukes for dette formålet. Det er en 172 sider lang veileder som omtaler blant annet planlegging, risikoanalyser, myndighetskrav, organisering av sikkerhetsfunksjoner, å jobbe med frivillige, infrastruktur på festivalområdet, beredskap og masse mer. Mange relevante temaer som påvirker sikkerheten er omtalt, og vil være et godt støttedokument for arrangør. Ettersom denne veilederen ikke er en forskrift, er den heller ikke rettslig bindende (Engen et al., 2017). På den andre siden kan den likevel ha betydning for når straffespørsmål stilles (Agder lagmannsrett, 2016). Det fremstår som uklart hvor mye denne veilederen vektlegges i straffespørsmål, og i et tilsynsspørsmål.

I ulykker som Roskilde-tragedien der ni mennesker ble klemt i hjel (Vendelo & Rerup, 2009), kan det stilles det spørsmål om hvorvidt myndighetskravene kan kunne forhindre dette. Fra musikkfestivalen i denne studien, måtte brannteknisk rådgiver gjøre en vurdering ettersom persontallet i lokalet ikke var godkjent for så mange. I dette tilfellet krevde brannteknisk rådgiver at en rekke organisatoriske tiltak måtte utføres. Blant annet måtte det være en prosedyre for «showstop». En showstop er når en avbryter en konsert, og kan brukes eksempelvis til å fortelle publikum om at nå skal alle evakuere på grunn av brann. Showstopprosedyren kan også brukes hvis det blir for høy mennesketetthet foran scenen, og det er fare for klemskader. Spørsmålet oppstår hvis lokalet hadde vært godkjent for persontallet arrangør ønsket. Hadde da kravet om showstop blitt stilt? En seriøs aktør ville ha kunnskapen til å ha prosedyren i orden, men hva med useriøse?

7 Konklusjon

Målet med denne studien er å undersøke: *Hvordan myndighetskrav påvirker musikkfestivalarrangører sitt sikkerhetsstyringsarbeid?* På mange måter påvirker myndighetskravene sikkerhetsstyringen. Det som er felles for myndighetskravene er at de søker å være en barriere mot en uønsket hendelse (Reason, 1997). Dette oppnås i ulik grad. Gjennom lovverket stilles det generelle og spesifikke krav. De spesifikke kravene pålegger arrangør en rekke dokumentasjons- og sikkerhetsarbeid som må godkjennes i forkant av musikkfestivalen. Disse kravene omhandler en snever del av sikkerheten. Det resterende lovverket er generelt utformet. Sikkerhetsstyringen blir mest påvirket av de spesifikke kravene, og de resterende utfordringene har arrangør stort spillerom og ansvar for å ivareta.

For det første er det generelle lovverket utformet for å kunne gjelde for mange virksomheter. Produktkontrollloven (1976) og Internkontrollforskriften (1997a) retter ikke fokus på musikkfestivalsikkerhet. Ved at lovene er utformet generelt må arrangør selv tolke lovverket. Dette åpner for fleksibilitet og kreativitet, men også for misforståelser. Det blir uklart hva som er tilstrekkelig. Ettersom det generelle lovverket ikke blir kontrollert er sikkerhetsstyringen på musikkfestivalen derfor svært personavhengig.

For det andre er det spesifikke lovverket opptatt av ro og orden, brannsikkerhet og alkohol. Arrangør er tvunget til å adressere disse utfordringene, og må bevise det ovenfor et tilsyn. Det som er felles for det spesifikke lovverket er at de alle krever søknad i forkant, og myndighetene kan derfor påvirke sikkerhetsstyringen før musikkfestivalen blir avholdt. På denne måten må arrangør holde en viss standard for å få tillatelse.

For det tredje blir sikkerhetsstyringen påvirket når myndighetene gjennomfører tilsyn. I dette tilfellet kan det stilles spørsmål om kompetansen og egenskapene hos brannvesenet. Ved at de er inkonsekvente mot lovverket blir det vanskelig for arrangør å forholde seg til, og det skaper frustrasjon. Når de forskjellige avdelingene i brannvesenet heller ikke deler samme mening, letter dette ikke samarbeidet.

For det fjerde viser det seg at en fare kan passere lovverket og resultere i en ulykke. Eksempel viser at ingen av tilsynsmyndighetene oppdaget at Fjellparkfestivalen ikke oppfylte lovenes krav, likevel ble festivalen gitt tillatelse. Ettersom brann, politi og kommune har hvert sitt

særområde, er det tillit til arrangør for at resterende sikkerhet er i orden. Dette krever at arrangør har kompetanse.

7.1 Begrensninger

Denne studien er en inngang til sikkerhet ved musikkfestivaler i norsk kontekst. Det finnes få skuldre å stå på. Studien bruker teoriene overordnet, men gir et bredt bilde av utfordringer på en musikkfestival. Dette har sine begrensninger. Funnene sentreres gjennom én musikkfestival, og én kommune i Norge. Kommunene kan sette lokale vedtekter, og derfor variere fra andre kommuner. Studien kan ikke uttale seg om arrangør har håndtert lovverket på en god eller dårlig måte. Ei heller om sikkerheten på musikkfestivalen var tilstrekkelig. Den kan kun gi et her-og-nå bilde av forholdet mellom arrangør og myndighetskravene. Hvordan myndighetene eller arrangør, konsekvent forholder seg til musikkfestivaler, svarer ikke denne studien på. Ved å bruke teoriene overordnet vil nyanser og den teoretiske vinklingen svekkes. Ettersom de konvensjonelle sikkerhetsstyringmetodene ikke er tilpasset for festivaler og store menneskeansamlinger (Au et al., 1993), ville det vært interessant å se dypere på hvilke faktorer som påvirker dette.

Myndighetskrav påvirker arrangøren. Arrangøren på sin side setter krav til vektore, frivillige og andre som har funksjoner på festivalen. Fremgangsmåten for hvordan arrangør stimulerer disse, gjennom motivering, opplæring og øvelser er i seg selv interessant, og vil ha påvirkning på sikkerheten. Ved å kun se på myndighetskrav vil flere dimensjoner av relevante sikkerhetsutfordringer bli utelatt. Tilsynsmyndighetene er i liten grad undersøkt. Studien forteller ikke fremgangsmåten, kompetansen, eller hvilke betingelser disse arbeider etter. Observasjonene av tilsynsmyndighetene er ikke gjenstand for generalisering. Ved at brannvesenet ikke har fått uttalt seg kan dette skape en skeivhet, og kan derfor ikke representere myndighetene som en helhet.

7.2 Implikasjoner

Denne studien har bidratt til empiriske funn om hvordan sikkerhetsstyringen til arrangør blir påvirket av myndighetskrav. Det som er sentralt er at sikkerheten til musikkfestivaler er personavhengig, og vil derfor kunne variere fra den ene arrangøren til den neste. Lovverket stiller spesifikke krav for noen områder som blir kontrollert, men ingen kontrollerer helhetsbildet. Formålet til lovene er å forhindre uønskede hendelser, men det kommer frem at dette fungerer i ulik grad.

Tidligere ulykker og nyere forskning viser at musikkfestivaler er et område som bør utforskes nærmere (Au et al., 1993). Ettersom tilsynsmyndighetene påvirker sikkerhetsstyringen bør det sikres at tilstrekkelige kompetanse og egenskaper er til stede. Å forstå hvilke mekanismer som påvirker sikkerheten skaper grunnlaget for videre forskning. Festivaler er en økende trend, og ved å sette søkelys på sikkerhetsutfordringer nå, kan arrangører og myndighetene få en økt forståelse for hverandre. Videre kan studien brukes til å tilgjengeliggjøre informasjon til bransjen, men også til publikum som ønsker å forstå hvordan sikkerheten på en musikkfestival skapes.

7.3 Videre forskning

Ettersom denne studien kun omhandler en case, vil flere studier av samme fenomen gi bedre og dypere innsikt. Har andre arrangører eller kommuner en annen tilnærming? Påvirker størrelse, geografi og festivalkonsept samhandling mellom arrangør og myndighetene? Ved å studere dette fenomenet over lengre tid kan en få en forståelse om dynamikken endrer seg underveis, og eventuelt hvilke faktorer som påvirker positivt eller negativt. I en musikkfestival er det en rekke utfordringer som kan belyses fra andre analytiske vinklinger enn denne. Det generelle og spesifikke lovverket påvirker sikkerhetsstyringen i ulik grad. Det kan derfor være interessant å se på muligheter for å utforme noe mer konkret å forholde seg til. Dette kan lette sikkerhetsarbeidet til arrangør, og samtidig skape et mer konsekvent forhold til myndighetene.

Valg av fremgangsmåte for å tilnærme seg risiko er en utfordring som bør utforskes. Det er ikke tydelig hva som kreves, og heller ikke hvordan en setter akseptkriterier. Ettersom det er lite historiske data å underbygge risikoanalysen på (Au, 2001), kan måter for å øke datagrunnlaget gjennom eksempelvis rapportering bidra til stødigere fremtidige risikoanalyser. På samme måte kan ulike risikoanalysemetoder påvirke ulikt, og i et musikkfestivalperspektiv være svært nyttig å undersøke.

Frivilligaspektet kan påvirke sikkerheten på mange ulike måter, og er dermed et interessant tema for videre forskning. Det er flere personer som har en beredskapsfunksjon på en musikkfestival. Er det en felles forståelse for risiko og sikkerhetsutfordringer? Fra musikkfestivalen ble det observert en frivillig som forlot nødutgangen han skulle passe på. Hvilken motivasjon ligger til grunn for den frivillige å melde seg som frivillig, og hvordan påvirker dette sikkerheten? Sikres det nødvendig opplæring?

8 Litteraturliste

- Abbott, J. & Geddie, M. W. (2000). Event and venue management: Minimizing liability through effective crowd management techniques. *Event Management*, 6(4), 259-270.
- Agder lagmannsrett. (2016). *Dom* (LA-2016-14380).
- Alkoholloven. (1989). *Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.* (LOV-1989-06-02-27). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1989-06-02-27>
- Andersen, S. (1997). *Case-studier og generalisering: forskningsstrategi og design*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Arbeidsmiljøloven. (2005). *Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv* (LOV-2019-06-21-25 fra 01.07.2019). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-62>
- Au, S. (2001). *Assessing crowd safety risks: a research into the application of the risk assessment principles to improve crowd safety management and planning in major public venues*. Loughborough University.
- Au, S., Ryan, M., Carey, M. & Whalley, S. (1993). Managing crowd safety in public venues: a study to generate guidance for venue owners and enforcing authority inspectors. *HSE contract research report*.
- Aven, T., Boyesen, M., Njå, O., Olsen, K. & Sandve, K. (2011). *Samfunnssikkerhet* (4 utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Aven, T. & Renn, O. (2010). *Risk management and governance: concepts, guidelines and applications* (bd. 16). New York: Springer Science & Business Media.
- Aven, T., Vinnem, J. E. & Wiencke, H. (2007). A decision framework for risk management, with application to the offshore oil and gas industry. *Reliability Engineering & System Safety*, 92(4), 433-448.
- Ayres, I. & Braithwaite, J. (1992). *Responsive regulation: Transcending the deregulation debate*. New York: Oxford University Press.
- Baldwin, R., Cave, M. & Lodge, M. (2012). *Understanding regulation: theory, strategy, and practice*. New York: Oxford University Press on Demand.
- Batalden, B.-M. & Sydnes, A. K. (2015). Auditing in the maritime industry: A case study of the offshore support vessel segment. *Safety Science Monitor*, 19(1), 3.
- Blaikie, N. & Priest, J. (2019). *Designing social research: The logic of anticipation*. Cambridge: John Wiley & Sons.
- Blewett, V. & O'Keeffe, V. (2011). Weighing the pig never made it heavier: Auditing OHS, social auditing as verification of process in Australia. *Safety science*, 49(7), 1014-1021.
- Braithwaite, J. (1982). Enforced self-regulation: A new strategy for corporate crime control. *Michigan law review*, 80(7), 1466-1507.
- Brann- og eksplosjonsvernloven. (2002). *Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver* (LOV-2002-06-14-20). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2002-06-14-20?q=brann%20og>
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015). *Kvalitative metoder: empiri og teoriutvikling* (2 utg.). Oslo: Gyldendal.

- Cassuto, J. & Tarnow, P. (2003). The discotheque fire in Gothenburg 1998: A tragedy among teenagers. *Burns*, 29(5), 405-416.
- Conway, D. G. (2014). *The Event Manager's Bible 3rd Edition: The Complete Guide to Planning and Organising a Voluntary or Public Event*. Hachette: Little Brown.
- De Houwer, J., Barnes-Holmes, D. & Moors, A. (2013). What is learning? On the nature and merits of a functional definition of learning. *Psychonomic bulletin & review*, 20(4), 631-642.
- Dekker, S. (2017). *The field guide to human error investigations*. New York: Routledge.
- Dekker, S., Cilliers, P. & Hofmeyr, J.-H. (2011). The complexity of failure: Implications of complexity theory for safety investigations. *Safety science*, 49(6), 939-945.
- Dickie, J. (1993). Crowd disasters. *Engineering for crowd safety*, 9.
- Dorman, P. (1997). *Internalizing the costs of occupational injuries and illnesses: challenge or chimera*. Foredrag holdt ved Proceedings of the European Conference on Costs and Benefits of Occupational Safety and Health, Hague.
- DSB. (2017). Veileder for sikkerhet ved store arrangementer. Hentet 31.03.2020 fra <https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/veiledere/veileder-for-sikkerhet-ved-store-arrangementer.pdf>
- Engen, O. A., Kruke, B. I., Lindøe, P., Olsen, K. H., Olsen, O. E. & Pettersen, K. A. (2017). *Perspektiver på samfunnsikkerhet*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Esterberg, K. G. (2002). *Qualitative methods in social research*.
- Fairman, R. & Yapp, C. (2005). Enforced self - regulation, prescription, and conceptions of compliance within small businesses: The impact of enforcement. *Law & Policy*, 27(4), 491-519.
- Fangen, K. (2011). *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforl.
- Fimreite, A. L. (2011). *Organisering, samfunnsikkerhet og krisehåndtering*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Forvaltningsloven. (1967). *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (LOV-1967-02-10)*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10>
- Getz, D. (1997). *Event management & event tourism*. Putnam Walley: Cognizant Communication Corp.
- Grote, G. (2012). Safety management in different high-risk domains—all the same? *Safety Science*, 50(10), 1983-1992.
- Hale, A. (2003). Safety management in production. *Human Factors and Ergonomics in Manufacturing & Service Industries*, 13(3), 185-201.
- Hammersley, M. & Atkinson, P. (2004). *Feltmetodikk: Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Haugland, M. (2009). *I hvilken grad lykkes festivalledelsen/arrangørene i å fremstå slik de ønsker for lokalbefolkningen?* University of Stavanger, Norway. Hentet fra <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/185109/Haugland%2c%20Marianne.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Helbing, D. & Mukerji, P. (2012). Crowd disasters as systemic failures: analysis of the Love Parade disaster. *EPJ Data Science*, 1(1), 7.

- Helsedirektoratet. (u.å). Alkoholloven med kommentarer. Hentet 24.04.2020 fra <https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/alkoholloven>
- Hollnagel, E. (2014). Is safety a subject for science? *Safety science*, 67, 21-24.
- Hood, C., Rothstein, H. & Baldwin, R. (2001). *The government of risk: Understanding risk regulation regimes*. New York: OUP Oxford.
- Internkontrollforskriften. (1997a). *Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter* (FOR-1996-12-06-1127). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-12-06-1127?q=internkontrollforskriften>
- Internkontrollforskriften. (1997b). *Kommentarer til forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter* (FOR-1996-12-06-1127).
- ISO. (2009). *Risk management — Principles and guidelines. ISO 31000:2009*.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (bd. 2). Kristiansand: Høyskoleforlaget Kristiansand.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (bd. 4). Oslo: Abstrakt Oslo.
- Karlsen, J. E. (2011). *Metoder for HMS-regulering* (2. utg. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Khakzad, N., Khan, F. & Amyotte, P. (2012). Dynamic risk analysis using bow-tie approach. *Reliability Engineering & System Safety*, 104, 36-44.
- Kjellen, U. & Albrechtsen, E. (2017). *Prevention of accidents and unwanted occurrences: Theory, methods, and tools in safety management*. Boca Raton: CRC Press.
- Kongsvik, T. (2013). Sikkerhet i organisasjoner. *Akademika forlag*.
- Krumsvik, R. J. (2014). Forskingsdesign og kvalitativ metode: ei innføring.
- Kvien, M. E. (2016). *Kjør han på fjæra, så søkk han ikke. En casestudie av sikkerhetsstyring på små fartøy rundt Svalbard*. UiT Norges arktiske universitet.
- LaPorte, T. (1996). High Reliability Organizations: Unlikely, Demanding and At Risk. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 4(2), 60-71. 10.1111/j.1468-5973.1996.tb00078.x
- Leitch, M. (2010). ISO 31000: 2009—The new international standard on risk management. *Risk Analysis: An International Journal*, 30(6), 887-892.
- Lindøe, P., Kringen, J. & Braut, G. S. (2012). Risiko og tilsyn: risikostyring og rettslig regulering. *Oslo: Universitetsforlaget*.
- Lofland, J., Snow, D., Anderson, L. & Lofland, L. (2006). Analyzing Social Settings: A Guide to Qualitative Observation and Analysis. *Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning*.
- Luxhøj, J. T. & Kauffeld, K. (2003). Evaluating the effect of technology insertion into the national airspace system. *The Rutgers Scholar*, 5.
- McDonald, N., Corrigan, S., Daly, C. & Cromie, S. (2000). Safety management systems and safety culture in aircraft maintenance organisations. *Safety Science*, 34(1-3), 151-176.
- Morgan, M. (2008). What makes a good festival? Understanding the event experience. *Event Management*, 12(2), 81-93.
- Musante, K. & DeWalt, B. R. (2010). *Participant observation: A guide for fieldworkers*. Plymouth: Rowman Altamira.

- Måseide, P. (1997). Feltarbeid i ekspertorganisasjoner. *Sjukehuset som arena for sosiologisk forskning. i: Fossåskaret, E., Fuglestad, O. & Aase, T. red.: Metodisk feltarbeid. Oslo: Universitetsforlaget.*
- Offentleglova. (2006). *Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd* (LOV-2006-05-19-16). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16>
- Perrow, C. (1999). *Normal accidents : living with high-risk technologies*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Politiets sikkerhetstjeneste. (2020). Nasjonal trusselvurdering 2020. Hentet 08.07 fra https://pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/2020/pst_trusselvurdering_2020.pdf
- Politielloven. (1995). *Lov om politiet* (LOV-1995-08-04-53). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53?q=politielloven>
- Power, M. (2000). The audit society—Second thoughts. *International Journal of Auditing*, 4(1), 111-119.
- Produktkontrollloven. (1976). *Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester* (LOV-1976-06-11-79). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1976-06-11-79?q=produktkontrollloven>
- Purdy, G. (2010). ISO 31000: 2009—setting a new standard for risk management. *Risk Analysis: An International Journal*, 30(6), 881-886.
- Rasmussen, J. (1997). Risk management in a dynamic society: a modelling problem. *Safety science*, 27(2-3), 183-213.
- Rausand, M. & Utne, I. B. (2009). Risikoanalyse: teori og metoder.
- Reason, J. (1990). The contribution of latent human failures to the breakdown of complex systems. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. B, Biological Sciences*, 327(1241), 475-484.
- Reason, J. (1997). *Managing the risks of organizational accidents*. Aldershot: Ashgate.
- Reinertsen, S. (2016). *Motvind for utendørsarrangementer under ekstremværet Lena. Implikasjoner i forbindelse med risikoanalyser og risikostyring ved ekstremvær*. University of Stavanger, Norway.
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold : samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Rubin, H. J. & Rubin, I. S. (2011). *Qualitative interviewing: The art of hearing data*. London: Sage.
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet: fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Scott, J. (2014). *A matter of record: Documentary sources in social research*. Cambridge: John Wiley & Sons.
- Scruton, P. (2016). *Hillsborough-the truth*. London: Random House.
- Serveringsloven. (1997). *Lov om serveringsvirksomhet* (LOV-1997-06-13-55). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-06-13-55>
- Shappell, S. A. & Wiegmann, D. A. (2000). The human factors analysis and classification system--HFACS.
- Sjøvold, J. M., Haave, M. B. N., Helgeland, K., Kaur, R. & Slemdal, L. I. (2019). *Kunst i tall 2018: Inntekter fra musikk, litteratur, visuell kunst og scenekunst*: Kulturrådet. Hentet

- fra <https://www.kulturradet.no/documents/10157/f3a02bf7-d177-4497-9249-90575be5f565>
- Statens Vegvesen. (2010). Nullvisjonen. Hentet 20.02.18 fra <https://www.vegvesen.no/fag/fokusomrader/Trafikksikkerhet/Nullvisjonen>
- Statskonsult. (1999). *Helt stykkevis og delt? Lov- og forvaltningsstruktur på helse-, miljø- og sikkerhetsområdet* (1992:2). Oslo.
- Stolzer, A. J., Halford, M. C. D. & Goglia, M. J. J. (2015). *Safety management systems in aviation*. Surrey: Ashgate Publishing, Ltd.
- Stone, C. (2009). The British pop music festival phenomenon. *International perspectives of festivals and events*, 205-224.
- Tarlow, P. E. (2002). *Event risk management and safety* (bd. 4). New York: John Wiley & Sons.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode* (4. utg). Bergen: Fagbokforl.
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. 2. utgave. Oslo: Gyldendal norsk forlag AS.
- Vendelo, M. T. & Rerup, C. (2009). *Weak cues and attentional triangulation: The Pearl Jam concert accident at Roskilde Festival*. Foredrag holdt ved Academy of Management Annual Meeting, Chicago, IL.
- Wadel, C. C. (2015). Participatory Work-Along as an Apprentice—A Qualitative Research Tool in Studying Organizations and Work Practices. *Nordic journal of working life studies*, 5, 85-103.
- Wardrope, J., Ryan, F., Clark, G., Venables, G., Crosby, A. C. & Redgrave, P. (1991). The Hillsborough tragedy. *BMJ: British Medical Journal*, 303(6814), 1381.
- Y, L. & Thimbleby, H. (2014). Hot cheese: a processed Swiss cheese model. *JR Coll Physicians Edinb*, 44, 116-121. Hentet fra [http://www.harold.thimbleby.net/NICE/li\(7\).pdf](http://www.harold.thimbleby.net/NICE/li(7).pdf)
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods (applied social research methods)*. California: Sage publications.
- Yin, R. K. (2017). *Case study research and applications: Design and methods*. California: Sage publications.
- Zorzetto, S. (2014). The lex specialis principle and its uses in legal argumentation. An analytical inquire. *EUNOMÍA. Revista en Cultura de la Legalidad*, 61-87.
- Aase, T. H. & Fossåskaret, E. (2014). *Skapte virkeligheter: Om produksjon og tolkning av kvalitative data*. Oslo: Universitetsforlaget.

